

ב"ה

**אין ליכט
פון תורה**

מקראות גדולות - כתובים

מגילת אסתר

עם פירוש עברי טייטש

126

**הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשמ"א לפ"ק**

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו
וצונו על מקרא מגילה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו
בימים ההם בזמן הזה:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו
לזמן הזה:

מגילת אסתר א

א * ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד-פוש
שבע ועשרים ומאה מדינה: ב בימים ההם בשבתו

בית יהורא

רשי

א (א) ויהי בימי אחשורוש. זאגט רש"י
ומלך פרס היה צום קרשטען
האט ער געקניגט איבער פרס ושטלד
תחת פארשו ער האט געקניגט אויפ'ן ארט
פון פארש'ן וסוף שבעים שנה של גלות
בבל. קענע זיכעציג יאהר פון גלות בבל.
(הוא אחשורוש). ארט רש"י הוא איז איבריג
גינג עס זאל שטיין. גימי אחשורוש המלך
מקודו ועד פוש. ענטפערט רש"י והוא
גרשעו מתחלתו ועד סופו ער איז גיווענען
אלרשע פון אנהייב ביזן סוף: (המלך).
ושטלד מעצמו ולא היה מורע המלכה

(א) ויהי בימי אחשורוש. מלך פרס * היה שמלך
תחת כורש לסוף שבעים שנה של
גלות בבל: הוא אחשורוש. הוא ברשעו ב מתחלתו
ועד סופו: המלך. שמלך מעלמו: ולא היה
מורע המלוכה: מהדו ועד כוש גור. המולך על
מלש ועשרים ושבע מדינות כמו שמלך מהדו
ועד כוש שעומדים זה ד אלל זה וכן (מלכים א' ה')
כי הוא רודה בכל עבר הסהר מתפסח ועד
עוד שהיה רודה בכל עבר הסהר כמו שהיה
רודה מתפסח עד עוש: (ב) כשבת המלך אחשורוש
גור. כשנתקיים ה המלוכה בידו ורבותיו
פירשטו

ער האט ניש געשטאמט פון קעניגליכע
פאמיליע נאר דורך רשעות אונ שטארקייט
פאצוינגען די מלוכה: (מהדו ועד כוש שבע
ועשרים ומאה מדינה). ארט רש"י
וואס דארף מען זיידע סימנים. ענטפערט רש"י והמלך על שבע ועשרים ומאה
מדינה. כמו שמלך מהדו ועד כוש שבע מדינים זה אצל זה אזוי ווי מיר קענען פארשטיין
אז ער האט געקניגט איבער אונ כוש וועלכע זענען גאהנט איינע נעבען
דער צווייטער אזוי האט ער געקניגט איבער די הונדערט זיבען אין צוואנציג
מדינות וכן כי הוא רודה בכל עבר הסהר מתפסח ועד עוש ופארט געצייכענט
שלמה המלך קעניגראך מיט צוויי סימנים ושהיה רודה בכל עבר הסהר כמו שהוא
רודה מתפסח ועד עוש דאס אזוי ווי ער האט געקניגט איבער תפסח אונ עוש וואס
זענען גאהנט האט ער אויך געקניגט איבער גאנץ עבר הסהר: (ב) בשבת המלך
אחשורוש. וקשנתקיים המלוכה בידו אז די מלוכה איז ביי אים מערפעסטיגט
שפתי חכמים

א דקד' חיוס אחשורוש הוא אס אכיו של דניס
פראשן זה לא היה מלך ואס בנו של דניס
אס בן מתי ה' מלכותו הלא אחר דניס מלך כורש ומלך
מלכותו עד סוף פ' שנה עליו מכלל ומרדכי היה מעולי
גולה ובזמן המלך הוה עניין היה מרדכי בגולה לכרס
מלך פרס וכו': ב דקד' אס כוונתו דק להבדילו הלא
פירוש ע"ט

(א) ויהי בימי אחשורוש עס וואהר אין די
שטע פון אחשורוש וואס האט
געקניגט פון איידען ביז עפעסאפען וכוש

המלך אהשוורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה: ^א בשנת
שליש למלוכו עשה משה לכל-שריו ועבדיו חיל פרס ומדי
הפרתמים ושרי המדינות לפניו: ^ב בהראתו את-עשר כבוד מלכותו
ואת-יקר תפארת גדולתו ימים רבים שמונים ומאת יום:
^ג ובמלואת הימים האלה עשה המלך לכל-העם הנמצאים בשושן
הבירה למגדול ועד-קמן משה שבעת ימים בחצר גנת ביתן
המלך: יחורו פרסם ותכלת אחוז בחבלי-בוץ וארנמן על-גלילי
כסף ועמודי שש ממות זהב וכסף על רצפת בהמושש ודר
וסחרת: ^ד והשקות בכלי זהב וכלים מפלים שונים ויין מלכות
בית יהודא רבמלאת ק' ח' רבתי רש-

געווארען (ו) רבתינו פירשוהו קעגן אחר
במסכת מגילה די גמרא מגילה זאגט דרויף
א גאנצערען געדאנק: (ג) (הפרתמים).
ושלמנים בלשון פרס פרתמים בעדיש
אויף פרסית גיוועלטיגער: (ד) (ימים רבים).
ועשה להם משה א לאנגע צייט האט זיך
געצויגען דאס געטראנק: (ה) (גנת). ופארס
זענען ירקות א גארטען פון גרינווארג:
(ביתן). ונטוע באיקנות פארטלאנגע מיט
פיימער: (ו) (חור פרסם ותכלת). ומיני
בגדים צבעונים פארש פארש להם לפעצות
פערשידענע גיפארבעט קליידער האט ער
זי פארשפרייט אנצילעהנען אויף זיי:
(אחוז בחבלי בוץ גארטן). ומרקמים
ליינע און פורפור וואלינע פעדים ואתן
אזעלכע האט ער אויסגעשפרייט דרויף
זאלען: (ממות זהב וכסף). וערך לישב
זיגען אויף זיי ביי דער קענדה: (על רצפת).
פירשו רבתינו די חכמים אנגען אז דאס
המקרא פך שמו און פון פסוק וזהם אויס אז די
(ו) (השקות בכלי זהב). ופון וזהם השקות
געשטאנן וזהם און צו מאכן אנשניקן: (שונים).
ומשונים זה מנהו פערשידענע
שפתי חכמים

כשתקיים וכו': ופירוש הכל אינו דנוק להם דכאך
זו דהיך הראה להם יקר תפארת גדולתו ימים רבים:
פירוש ע"ס
פעסט באנעמט אויף זיין קראהן און דער
הויפט שטאט שושן: (ג) בשנה אגן דעם
דריטען יאר פון זיין קיניגען. גלה האט
ער געמאכט א פאל פאר אלע זיינע גרויסע
און קליינע צעממע: (ד) בהראתו ער
האט זיי געוויזען די אונגעהייר גרויסע
רייכקייט פון זיין קיניגרייך דאס האט
געדיקט שמונים ונהערט אכציג טעג:
(ה) ובמלואת אז די טעג האבן זיך געענדיגט
האט דער קעניג געמאכט א פאל פאר אלע
זיין קליין פון שושן. פון קליין ביז
גרויס שמה דער פאל האט געדיקט
זיבען טעג אין דעם הויף פון קעניגס
שפאציר גארטן: (ו) חור אונטר פורהאנגען
פון טהייערע זיידענע און בלאוואלענע צייג
נעמדי שש און אויף פארמארגע זייען און
אויף גאלענע און זילבערנע בעטלעך
האט ער זיי גענעמט ער רצפת און די ערד
אונטר זיי אזי געווען אויסגעלאקטערט
מיט טהייערע שטיינער: (ז) והשקות צו
מרינקן

הב ביד המלך: והשתה כדת אין אנם כי יכין יסר המלך על
כל-רב ביתו לעשות פרצון איש-ואיש: סגם ושתי המלכה
עשתה משתה נשים בית המלכות אשר למלך אחשורוש: י ביום
השביעי בטוב לב-המלך בין אמר למהומן בותא חרבונא בנתא
ואבנתא ותר וכרפס שבעת הסריסים המשרתים את-פני המלך
אחשורוש: יא להביא את-ושתי המלכה לפני המלך בכתר מלכות
להראות העמים והשרים את יפיה כי טובת מראה היא: יב ותמאן
המלכה ושתי לבוא בדבר המלך אשר ביד הסריסים ויקצף
רשי

בית יהורא

וכן דומים סוגות. ורבותינו דרשו מה שדרשו:
ויין מלכות רב. סרסם. ורבותינו אמרו שספק
אותם כל אחד וא' יין סהול וכן ממנו: (ח) כדת.
לפי שיש סעודות שכוין את סמכותן לשמות
כלי גדול ויש שאינו יכול לשמותו כי אם בקושי
אבל כאלו אין חונם: יס. לשון יסוד כלומר כן
תקן ולום: יז עד רב ביתו. על כל שרי סעודה
שר סלופים ושר הסבחים ושר המסמקים:
דעשות כרצון איש ואיש. לכל יאמר ולחד רלואו:
(י) ביום השביעי. רבותינו אמרו שבת בסיס:
(יב) ותמאן המלכה ושתי. רבותינו אמרו לפי
סמכוס

ווייל טייל סעודות נייט קען די געסט אים צו קרינגען א גרויסען כוס ווייט
שאין יכוד לשמותו כי אם בקושי אין טייל מוצען זיך מיטשען איינער ווייט
קרינגען אים ואלד פאן אים אונס אבער דא האט מען קיינעם גיט געניט: (יג).
ולשון יסוד בלומר פון תקן ונתנו יסד איו פון לשון יסוד. ספראדענאג אזוי האט
אחשורוש ספראדענעט: (על כל רב ביתו). ועל כל שרי הסעודה שר האומים ושר
הסבחים ושר המסמקים אלע הארין וואס האבען זיך געפארעט ביי דער סעודה:
(לעשות כרצון איש ואיש) ולכל אנהד ואנהד רצונו זיי זאלען יעדן איינעם צופרידן
שקענען: (י) (ביום השביעי) ורבותינו אמרו שבת היתה אונזערע חקמים זאגען אז דס
זיבעטן טאג מיינט מען שבת: (יב) (ותמאן המלכה ושתי) ורבותינו אמרו לפי שפירקה
שפתי חכמים

מקור כי כולת זה הוא לזיוו וידוע הוא שמעט כמקור
לפולס שיבא עליו אחד מאותיות בכלים: בן פי' מלת
רב הוא שם כמו סרסם כמו רב לכם בני לוי שפירש
סרסם אבל רבותינו דרשו רב רב בשנים: י קדל
פירוש צ"ט

קרינגען האט מען דערלאנגט אין ספראדענע
גאלדענע געשיר ויין אונ די קעניגליכע
געטערענע ווארען טיל ווי עס פאסט פאר
א קעניג: (ח) והשתיה אונ דאס קרינגען
וואר ווי דער געזעץ וואס אחשורוש האט
געגעבען אז מען זאל קיינעם גיט נייטען
דען אזוי האט דער קעניג באפוילען אזע
זיינע עלטסטע געדינטע מען זאל טאן
דעם ווילען פון יעדערען. יעדער זאל
קרינגען וויסיל ער וויל: (ט) גם די קעניגען
ושתי האט אויך געמאכט א באל פאר
דער

הַמֶּלֶךְ מֵאֵד וְחִמְתּוֹ בַּעֲרָה כּוֹ: ס יי וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לַחֲכָמִים יִדְעִי
הָעֵתִים כִּי־בֵן דָּבָר הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי כָל־יֹדְעֵי דָת וְדִין: יי וְהִקְרָב
אֵלָיו בְּרִשְׁנָא שֶׁתֵּר אֲדֻמְתָּא תְּרִישִׁי מֶרֶס מֶרְסָנָא מְמוּכָן שִׁבְעַת
שָׂרִי: פֶּרֶס וּמְדִי רֹאִי פִנֵּי הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשִׁיבִים רֵאשֻׁנָּה בַּמַּלְכוּת: טו כִּדְת
מֶה לַעֲשׂוֹת בַּמַּלְכָּה וְשֵׁתִי עַל: אֲשֶׁר לֹא־עֲשִׂתָּה אֶת מֵאֵמֶר הַמֶּלֶךְ
אֲחִשׁוּרוֹשׁ בִּיד הַסְרִיסִים: ס יי וַיֹּאמֶר מוֹמְכָן לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים
לֹא עַל־הַמֶּלֶךְ לִבְדּוֹ עוֹתָהּ וְשֵׁתִי הַמַּלְכָּה כִּי עַל־כָּל־הַשָּׂרִים וְעַל־
כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר בְּכָל־מְדִינוֹת הַמֶּלֶךְ אֲחִשׁוּרוֹשׁ: יי כִּי־יֵצֵא דָבָר־

רש"י

ממוכן ק'

בית יהורא

כֶּה צִרְעַת כִּדִּי שְׁתַּמָּן וְתַהֲרֹג דִּי גִמְרָא
זֶאנֶשׁ אִזּוּ מִן הִימְעַל הָאֵס מִעַן גַּעֲמֵאכֶס
דָּאס זִי זֶאֶל גִּיט וְעוֹלִין. מוֹנֶקֶט דָּאמֶאֱלֶסֶט
אִזּוּ זִי קֶרַעֲצִיג גַּעֲוֹאֲרִין וְלִטִּי שְׁהִיתָה מִשְׁשֻׁט
בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל צְרוּמוֹת וְעוֹשָׁה בְּהֵן מִזְאֶה
בְּשִׁבְתּוֹ וְיִוִּיר זִי הָאֵס אִוִּיסְגַּעֲטִיעֵן יִדְעִישׁע
סַעֲכֶסְעֶר אִין גַּעֲהִיעֵסֶען זִי גֵאָקִיס אַרְבִּיעִיעֵן
אִזּוּ שֶׁבֶת וְגִזֹּר עֲלֶיהָ שְׁתַּשְׁפֵּט צְרוּמָה בְּשִׁבְתָּ
אִזּוּ אִוִּיר אִיר גִּזֹּר גַּעֲוֹאֲרֶען זִי זֶאֶל
גַּעֲהֵאָרְגִיס וְנִרְעֵן גֵּאָקִיסְעֶהִיעִיס אִזּוּ שֶׁבֶת:
(וִיקָצֹף) וְשִׁשְׁלָחָה לֹא דָבָר גִּזֹּר זִי הָאֵס
אִיס גַּעֲזִידִיקֶס: (יג) (כִּי בֵן דָּבָר הַמֶּלֶךְ).

וְכִי בֵן מִנְהַג הַמֶּלֶךְ בְּכָל מִשְׁפָּט לְשׁוֹם אֶת
דָּאס סִירִיגֵּן מִן מֶלֶךְ יַעֲדִין מִשְׁפָּט פֶּאָרְצו
זֶאֲצֹרֶךְ דָּבָרֵינוּ בְּפִגְיָהֶם אֵלּוֹ הֵם בְּרִשְׁנָא
זִי פֶאָר־לִיגֵעֵן וְיִיגֵעַ זֶאָכֶען וְעִנֵּעֵן גִּיּוּעוּעֵן
עַל וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְחֻקֵּיהֶם מֶה לַעֲשׂוֹת הֵם
אִין פֶּסוּק יג: (טז) (עוֹתָהּ) וְשִׁשְׁן עוֹן זִי הָאֵס
בַּעַל הַטּוֹרִים

יֵס הַשְּׂכִינִי לֹא טַב לָכִים בֵּין אִמֶּר רַב יוֹם הַשְּׂכִינִי
שֶׁכָּתִיב כִּי כֹ' נִמְלֵא שְׂפִירָה כְּוֹנֵת כִּי לְטוֹרֹת שֶׁאֲכַס
סִכֵּן לָכִים בֵּין כְּשֶׁכָּתִיב אִירֶעַ שְׁפֵט דְּוֹתִי כִדִּי לִשְׁלֵם
לֵס מֶדֶס כְּגוֹד מֶדֶס כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ וְהוּלִין וְדִוִּיקָא דִּרְכַּ
כִּי טוֹב אִזּוּ עַד יוֹם שְׁמִיעִי לֹא טַב לָכִים בֵּין אִלָּא
סִכֵּל דְּסִדְרֵיכוֹ דִּקְרָא כֹאכֶר טַב לָכִים בֵּין כִּיּוֹם הַשְּׂכִינִי
לֹא שִׁיּוֹם הַשְּׂכִינִי טוֹב הַגּוֹרֵם לִטַּב לָכִים כִּי כִל יוֹם טַב
לָכִים רַק זֶה אִירֶעַ כֹּאכֶר טַב לָכִים כִּיּוֹם הַשְּׂכִינִי אִיכָּ
קֶסֶת כִּי טוֹב כִּי לֹא שְׁמִיעִי מִנִּי אִי כִיּוֹם הַשְּׂכִינִי
סוֹב אִזּוּ כִּי טוֹב כִּרְאִיבֵן אִיכָּ כִי טוֹב הַשְּׂכִינִי שֶׁכָּתִיב
וְקָרָא אִלָּא לֹא שְׁמִיעִי כְּמִדָּה שֶׁאֵלֶם מוֹדֵד מוֹדֵדִים לוֹ:
פִּירוּשׁ

דָּעֵר קַעֲנִיג הָאֵס בַּעֲפּוּלֵעֵן דּוֹרֶךְ דִּי לִיב
בַּעֲדִינְטֶע וְיִקְרִיף אִזּוּ דָּעֵר קַעֲנִיג בִּינִי גִוֹאֲרִין
אִזּוּ וְיִין גִּוֹאֲרֶען הָאֵס גַּעֲבִירֶענט אִין אִים:
(יג) וַיֹּאמֶר הָאֵס דָּעֵר קַעֲנִיג גִּוֹאֲרֶענט צו
זִיגֵעַ קִלְקַע סַעֲבִאָטֶאָרֶען כִּי דָעֵן אִזּוּ אִזּוּ
גַּעֲוֵעֵן אִיגִיגֶעֱפִירֶט אִזּוּ דָּעֵר קַעֲנִיג פִּלְעֶגֶט
דֶּאָרְפֶען רִיכְטֶען פִּלְעֶגֶט עַר זִיגֵעַ בַּעֲרִאָטֶען
אִין סַעֲבִאָט אִזּוּ יוֹסְטִין מִיגִיסְטֶעֶר:
סוֹב דִּי יוֹסְטִין רֹאֵט גַּעֲבֶעֶר וְאִס

הַמֶּלֶכָה עַל־כֵּל־הַנְּשִׁים לְהַבִּיטָהּ בַּעֲלֵיהֶן בַּעֲנִיָּהֶן בְּאִמְרֵם הַמֶּלֶךְ
 אַחֲשֵׁרוּשׁ אָמַר לְהָבִיא אֶת־וְשֵׁתִי הַמֶּלֶכָה לִפְנֵי וְלֹא־בָאָה: יֵהְיוּם
 הַזֶּה תִּאֲמַרְנָהוּ שְׂרוֹת פָּרֶס־וּמְרֵי אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אֶת־דְּבַר הַמֶּלֶכָה
 לְכָל־שָׂרֵי הַמֶּלֶךְ וְכִדִּי בִּזְיוֹן וְקִצְצָה: יֵם אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יֵצֵא דְבַר־
 מַלְכוּת מִלִּפְנֵי וַיִּכְתֹּב בְּדָתִי פָּרֶס־וּמְרֵי וְלֹא יַעֲבֹר אֲשֶׁר לֹא־
 תָּבוֹא וְשֵׁתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן הַמֶּלֶךְ לָרַעוּתָהּ
 הַטּוֹבָה מִמֶּנָּה: כִּי וַיִּשְׁמַע פִּתְּנָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה בְּכָל־מַלְכוּתוֹ
 כִּי רַבָּה הָיָא וְכָל־הַנְּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר לְבַעֲלֵיהֶן לְמַגְדֹּל וְעַד־קֶטֶן:
 כֹּא וַיִּטֵּב הַדְּבַר בַּעֲנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׂרִים וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ כְּדְבַר מְמוֹכָן:

רש"י
 בית יהודא

אלף ס' את בעליהן: (יח) תאמרנה שרות פרס ומרי פרס
 ודבי וגו'. לכל שרי המלך את הדבר הזה ודבי
 ים מקרא קלר: ודבי ביות ויס בדבר הזה הרבה
 ביות וקלף: (יט) דבר מלכות. גזירת מלכות של
 נקמה שלום לסורג: וכתב בדתי פרס ומרי.
 בספרי חוק ק ומכס סלכות: ולא יעבור. חוק
 זה מזיניסם גיסא זה חוק וזה לכל סכוס את
 בעלה

רייד דערפאנען צו די שרי המלך וותרי
 עס שטייט גיט וואס גיטא וועלען זאנען: (יג) די
 גיין וקצין פון די רייד וועט ארויס קומן פיל שאנדע:
 מלכות של נקמה אמליכה דערקט אפצורעכען ושאנה
 געהייסען הארגינען: (יח) וכתב בדתי פרס ומרי
 פרשריין ווערן אין קיין קליין קאדיקס: (לא) יעבור
 קל הנזה את בעלה דס גינען זאל אגיווערדס ווערן
 שפתי חכמים

זס דבר רק מתאם לאל לא מליחם שיעשו נשים דבר.
 לכ"ס זס מליחם כ"ל כלו מתוך מפשים תלמודם פשים
 לפעות גס סמ: צ דק"ל דבר המלך מכס"ל לכ"ס גזירת
 מלכות כו': ק דק"ל כול סדת לא דבר גופי סוד סכו
 יכתוב ופולל ויכח דתי פרס ומרי. לכ"ס בספרי חוק
 כו':

פירוש

פאר אלע פארשטייער פון פ' רש"י דענע
 פעלקער פון זיין קעניגרייך וואס געפינען
 זיך דא: (יז) כי דען די קעניגנס ביישפיל
 וועט דינען אלע פרויען צו פערצאכטען
 זייערע מענער אפגעטילד האבן דען זיי
 וועלען זאנען דער קעניג אַחֲשֵׁרוּשׁ האט
 געפאלען די קעניגען וְשֵׁתִי זי זאל קומען
 צו אים און זי איז געקומן: (יח) וְשֵׁתִי
 הָיָא וועלן פון יעצט אן זאגן די מירשטליכע
 פרויען פון פרס און מדי וועלכע האבען
 געהערט ווי די קעניגען האט גיטא אלע
 דעם קעניג אז זיי זאכען זייערע מענער
 אויף גיט געהאקטאם ויין יבוי און דאס
 וועט אָמאַכען גענוג שאנדע די מענער
 און עס וועט ארויס קומען גענוג קריג:
 (יט) אם אויב דעם קעניג וועט געפענען

גסטאון

כב וישלח ספרים אל כל מדינות המלך אל מדינה ומדינה ככתבה
 ואל עם ועם כלשוננו להיות כל איש שרר בביתו ומדבר כלשון
 עמו: ס ב אחר הדברים האלה כשך חמת המלך אחשוורוש
 זכר את-ושתי ואת אשר-עשתה ואת אשר-נגור עליה: ב ויאמרו
 נעריה המלך משרתי יבקישו למלך נערות טובות מראה:
 ג ויפקד המלך פקידים בכל מדינות מלכותו ויקבצו את-כל
 נערה בתולה טובת מראה אל-שושן הבירה אל-בית הנשים
 אל-יד הגא סרים המלך שמר הנשים ונתן תמריקהן: ד והנערה
 אשר תיטב בעיני המלך תמלך תחת ושתי וימלך הדבר בעיני
 המלך ויעש כן: ס ה איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי

בית יהודא

רשי

איהר פאן: (אשר לא תבא ושתי) ונקבץ
 נקבצו דרופר איז זי געהארגט געווארן:
 (כב) וימדבר כלשון עמו) וכופה את אשתו
 ללמוד את לשונו אם היא בת לשון אחר
 דר פאן זאל קענן נייטען זיין פרוי אוס צו
 לערנען ריינען אויף זיין שפראך וואס
 די איז געוואקנט מיט א גאנצערע שפראך:
 ב (א) זכר את ושתי ואת יסיה ונקבצו
 דערמאנענדיג איר שפנהייט

איז ער טוריג געווארען: (ג) ויפקד
 לו נשים היפות שבמדינותיו וייל יעדין האר וייקט פון די שעהנע פרויען וואס
 געפינען זיך אין זיין מדינה: (תמריקהן) וקן דברים המצחצחין אונזלעך זאכן וואס
 מאכען לויטער ופלו ומורק ושוטף אזוי ווי עס שטייט עס זאל ווערען אב גערענען
 דער זאנער אין אויסגישווענקט ושמך ערב ומיני סמכים ושלמים המצחצחין דאס לעבן:
 את הנשור געשמאקט בוימלעל אין גינערצין וואס רייניגען אין לייטערצין דאס לייב:
 (ה) (איש יהודי) זעל שגלה עם גלות יהודה דרופער ווערט ער גערופען יהודי וואס
 שפתי חכמים

ר דקל' מה יחקנו מה שיכחז אחר לה תכל ושתי סלח גרוסי גרפי שמענו ילפזו פכיס לעזות גס כחש
 מירוש ע"ט

געטאן: (כב) נישלח ער האט פאנאנדער
 געשיקט צירקולארן און אלע לענדער פון
 זיין קעניגרייך פאר יעדן לאנד איז דער
 צירקולאר געווען געשריבען מיט איהר
 שריפט און פאר יעדער פאלק און זיין
 מוסר שפראך, אז דער פאן זאל זיין דער
 דער פון שטוב און ווען א פאן האט
 א פרוי פון אן אנדער פאלק זאל ער רייזן
 אויף זיין שפראך גיט אויף איהרע:
 ב (א) אחר הדברים האלה כשך חמת
 כאל האט זיך געקענט און אז
 דעם קעניג'ס צארען האט זיך שוין געהאט
 איינגעשטילט האט ער זיך דערמאנט און
 ושתין און אין וואס איז געשטאנן איר
 שפערענען און אויף וואס מען האט איר

בן יאיר בן־שמעי בן־קיש איש ימיני: ו אשר הגלה מירושלם
 עם־הגלה אשר הגלתה עם יכניה מלך־יהודה אשר הגלה
 נבוכדנצר מלך בבל: ו יהי אמן את־הרסה היא אסתר בת־
 דוד כי אין לה אב ואם והנערה יפת־תאר ושובת מראה ובמות
 אביה ואמה לקחה מדרכיו לו לבת: ו יהי בהשמע דבר־חמלך
 ודתו ובהקבץ נעוֹת רבות אל־שושן הפירה אל־יד הני ותלקח
 אסתר אל־בית המלך אל־יד הני שמר הנשים: ו ותישב הנערה
 בעינוֹ ותשא חסד לפניו ויבהל את־תמרוקיה ואת־מנותה לתת
 לה ואת שבע הנעוֹת הראויות לתת־לה מבית המלך וישנה

בית יהורא

רש"י

על שגלס עם גלות ש יחודס. כל חותן שגלו עם
 מלכי יהודס סיו קרוי יחודי. בין הגוים וספילו
 משכס אחר הס: איש ימיני. מנימין ס' כך
 פסומו. ורבותיו ורשו מס שדרסו: (ו) לו רבת
 רבותיו פירשו ח (בית לאסס: (ו) ויבחר את
 תמרוקיה. וריו ומסר עסלס מלל כולן: תרמויות
 חת לת. לשרסס וכן פושין לכלן. ורבותיו
 דרסו

יסיני ומבנימין הנה כך פשוט ורבותיו דרשו מה שדרשו
 איז גינופוען פח ששט גנמיין נאר די גמרא נאגס אנאנדערין גענאנק דרויף: (ו) (לו
 לבת) ארס רש"י ויא קען מען נעמען אסאקטער אויב מען האט זי נישט געבארען
 איז זי נאך קיין טאקטער גיט. ענטפערט רש"י ורבותיו פירשו לביתו אונזערע
 חתנים ונאגס אז עס איז גלייך ויא עס וואלט געשטאנען לבית איין ווירטותן דס
 חייסט ולאשה אפרו: (ט) (ניבטל אה תמרוקיה). וריו ומסר עסלס מלל כולן
 ער האט געאייגלט איר צו (ס) גרייטן מער ווי אלץ: (תראויות) לתת לה (ו) לשנותה וכן
 עושין לכולן ורבותיו דרשו מה שדרשו זי צו באדינקען אזוי עס מען יעדן מיידל
 גיגעבן. נור די גמרא נאגס דרויף אנגענאנק: (ולשנה). ושינה אותה זי ופלעקסט האט ער

שפתי חכמים

כו. לכ"פ ולכן נהגס פ' שסיו כותבים שלכן נהגס: כו' פל שגלס
 ש דק"ל קרי ל"י יהודי וקרי ל"י ימיני. לכ"פ פל שגלס
 מורסו וסל"ל לקחס מרדכי וסיתס לו כנת. לכ"פ מל
 פירוש ע"ס

(ח) ויהי אונ אז עס איז באקאנט געווארן
 דעם קעניגס באפעל אונ אז מען האט
 גענומען איינזאמלען פיל יונג פרויען נאך
 די הויפט שטאט שושן צו הגאין איז אסתר
 אויך גינומען געווארן אין קעניגס הארעם
 איבער וועלכן דער אויפגעווער וואר הני:
 (ט) נמישכ הנפירה די יונג פרוי אסתר איז
 הגאין ויער גיפערען גיווארען אונ זיא
 האט ביי אים גיסקענונגן אזוי ווייט. אז
 גיגל ער האט גיאיילט איהר אפגענומען
 אירע פארסומען אונ געשאנקע אונ האט
 איר גיגעבען זיבען דינקס מעדעניס וואס
 איר האט גיקומט לויט די ארדענונג פון
 קעניגליכען הויז ויגנה אונ ער האט איר
 לאנע אונ דיא לאנע פון איהרע דינקס
 מדינות

אונ די הויפט שטאט שושן וועלכער האט
 געהייסן מרדכי דער וזהן פון יאיר, דער
 אייניקעל פון שמעי, דער ארזאייניקעל
 פון קיש, פון ששט גנמיין: (ו) אש וועלכער
 איז פערטריבען געווארען פון ירושלים
 צוזאמען מיט די פערטריבענע יודען צו
 זאמען מיט יכניה דעם קעניג פון יהודה,
 וועלכע האט פערטריבען נבוכדנצר דער
 קעניג פון בבל: (ו) ניהי אש דער מרדכי
 האט פרצוין ודסי'ען וועלכע ווערט גערופן
 אסתר זי וואר זיין פעטערס טאכטער, דען
 זי האט נישט געהאט קיין פאטער אונ קיין
 מוטער אונ ווען אירע עלטערען זענען
 איר אפגעשטארבען האט איר מרדכי צו
 גענומען אונ פרצויען ויא א טאכטער:

עַד-בֵּית הַמֶּלֶךְ: י' בַּעֲרֹב הָיָא בָּאָה וּבִכְקָר הָיָא שְׂכָה אֶל-בֵּית הַנָּשִׁים שְׁנֵי אֶל-יָד שַׁעֲשָׁנוּ סָרִיס הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַפִּילִנְשִׁים לֹא-תָבוֹא עוֹד אֶל-הַמֶּלֶךְ כִּי אִם-חֲפֹץ בָּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָה בְּשֵׁם: טו וּבַהֲגִיעַ תֹּר-אֶסְתֵּר בֶּת-אֲבִיחִיל דָּד מִרְדֵּכִי אֲשֶׁר לָקַח-לָו לְבֵת לָבוֹא אֶל-הַמֶּלֶךְ לֹא בִקְשָׁה דָּבָר כִּי אִם אֶת-אֲשֶׁר יֹאמֶר הֵנִי סָרִיס-הַמֶּלֶךְ שֹׁמֵר הַנָּשִׁים וְתָהִי אֶסְתֵּר נִשְׂאֵת חֵן בְּעֵינֵי כָל-רְאִיָּה: טז וְתִלְקַח אֶסְתֵּר אֶל-הַמֶּלֶךְ אַחְשֹׁרוּשׁ אֶל-בֵּית מַלְכוּתוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי הוּא-חֹדֶשׁ טֵבֶת בִּשְׁנַת-שִׁבְעָה לְמַלְכוּתוֹ: יז וַיֹּאחֲזֵב הַמֶּלֶךְ אֶת-אֶסְתֵּר מִכָּל-הַנָּשִׁים וְתִשָּׂא-חֲוֹנָסָהּ לִפְנֵי מַכַּל-הַבְּתוּלוֹת וַיֵּשֶׁם בְּתֵר-מַלְכוּת בְּרָאשָׁה וַיְמַלִּיכָהּ תַּחַת וְשֵׁתִי: יח וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ מִשְׁתֵּה גָדוֹל לְכָל-שָׂרָיו וְעַבְדָּיו אֶת מִשְׁתֵּה אֶסְתֵּר וְהַנְּחָה לְמַדְיָנוֹת עָשָׂה וַיִּתֵּן מִשְׂאֵת בֵּיד הַמֶּלֶךְ: יט וּבַהֲקִבֵּץ בְּתוּלוֹת שְׁנֵית וּמִרְדֵּכִי

רש"י

אשר האמר. כל שחוק ומימי זמר: (יד) אל בית הנשים שני. והשני דעם אגוויסען: (טז) (בחדש העשירי). ועת צנה שנהיף נהנה מן נהיף וימן הקדוש ברוך הוא אותו עת צינה כדי לחבקה עליו פון הימפל האט מצן געמאכט צו פאסיג די צייט אז זי זאל געליבט זיין ביי אחשורושין: (יז) (מכל הנשים). להפצולות די געמאכטע אויף באמאנטע פרויען צונויף גענומען: (יח) (והנחה למדינות עשה). ולקבוצה הנח להם מן המס שצליהן פאר אסתרס כבוד וועגען האט מען אב געלאזט די מדינות פאדאטעק: (יט) (ויתן משאת). ושלח דורונות להם ער האט די גרויסע צייט געשיקט מתנות אונ אסתרס נאמען וועלד כדי לפתותה אולי תגיד מולדתה אלעס כדי זי איבער צו ריינען טאמער וועט זי זאגען פירוש פ"ט

אין קעניגליכען שטאט: (יד) גערב פאר גאכט פלעגט זי קומען צום קעניג אונ אויף מארגען פלעגט זי זיך אומקערן אין דעם אגוויסען הארעם וואס וואר אונטער דעם אויפזיכט פון א אגוויסען קעניגליכן בעצמטן שששגו, דער וואר דער וועקטער פון די קעסס פרויען דא תבוא זי פלעגט שוין אבער מער צום קעניג גיט קומען, נאר אז דער קעניג פלעגט פערלאנגען א מאהל זי זאל קומען פלעגט מען איר רופען ביי דעם נאמען: (טז) ובהגיע אונ אז עס איז גיקומן די צייט פון אסתר די טאכטער פון אביחיל מרדכי'ס פעטער צו קומען פארן קעניג, האט זי קיין וואך גיט פערלאנגט אליין, בלויס וואס הגי, דער פרויען וועקטער האט איר גיגעבען האט

מרדכי

יֵשֶׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ: כ אֵין אֶסְתֵּר מִגֵּרַת מוֹלַדְתָּהּ וְאֶת-עֲמֵהּ
כְּאִשֶּׁר צִוָּה עֲלֶיהָ מִרְדֵּכִי וְאֶת-מֵאֲמֵר מִרְדֵּכִי אֶסְתֵּר עָשָׂה כְּאִשֶּׁר
דִּיתָהּ בְּאֵמֶנָה אֹתָהּ: ס כֹּא בַיָּמִים הָהֵם וּמִרְדֵּכִי יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר-
הַמֶּלֶךְ קִצֵּף בְּנֹתָן וְתָרַשׁ שְׁנֵי-סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמֵרֵי הַסֵּף וַיִּבְכְּשׁוּ
לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ: כב וַיֹּדַע הַדָּבָר לְמִרְדֵּכִי וַיִּגֵּד לְאַסְתֵּר
הַמִּלְכָּה וְהֵאמֵר אֶסְתֵּר לְמֶלֶךְ בְּשֵׁם מִרְדֵּכִי: כג וַיִּבְכֶּשׁ הַדָּבָר
וַיִּמָּצֵא וַיִּתְּלוּ שְׁנֵיהֶם עַל-עֵץ וַיָּכַתּ בְּסֹסֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לִפְנֵי
הַמֶּלֶךְ: ס ג א אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה גִּדֵּל הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ אֶת-
הַמֶּן בֶּן-הַמִּדְיָא הָאֲנָנִי וַיִּשְׁאֲדֹוּ וַיִּשֶׂם אֶת-בְּסָאוֹ מֵעַל כֶּלֶם--

רש"י

בית יהודא

פון וואגעט זי שטאמט וואף על זי פון
פון דעס שטונדענען: (כ) אין אסתר מגלת
מזרחתה ולפי שמרדכי יושב בשער המלך
המזרח והמזרח על פני וייל פרדכי איז
גיועטען און קינערליכען טוער און האט
זי געווארענט דורף: (כא) (קשלות יד.)
ולתשקותו עם המנות דעם קינור אנקרינקן
גפט: (כב) ויודע הדבר למרדכי. ושהיו
מספרים דבריהם לפניו בלשון טורסין וזי
האבען און זיין געגענווארט גירעט אויף
טורסין שפראך וואין יודעים שהיה מרדכי
מפיר בשבועים לשונות שהיה מיושבי לשכת
אזי גיועטען פון די פנעדורין וועלכע האבן גינקט אלע וועלט שפראכן: (כג) ויקחב בסקר
דברי הנמים. ומטובה שפשה מרדכי למלך די טובה וואס מרדכי האט געטאן דם מלך:
ג (א) (שחר מרדכי האלה. ושגבראט רפואה זו להיות למשקה לישראל וואס
עס באשאפען געווארן די רפואה צו זיין א הילף פאר די יודען:
גדל המלך את הסון. ושהקדוש ברוך הוא בורא רפואה למקחן של ישראל קודם שגיבא
שפתי חכמים

ג כך דעם כפ"ק דאגילס ודייקו דעפונדן לים להלי קח ובהקנן שחולות שנית אין אסתר מגלת וכו': ג דק"ל מה
פירוש ע"ט

מרדכי איז גיועטען אין טוישר פון קעניגליכן
הויף: (כ) אין האט אסתר דאך נישט אויס
געוואנט נישט איר געבורט. נישט איר פאלק.
דען אזוי האט איר מרדכי פארזאגט וואס
פאפיר און מרדכי'ס פערזאנ האט אסתר
גיהיט פונקט אזוי ווי אין דער צייט וואס
ער האט איר געצויגען: (כא) בנמים ההם
און טוער צייט ווען מרדכי איז גיועטען
אין טוישר פון קעניגליכען האבען
גיצערענט צוויי פון דעם קעניגס צייגטע.
בנקן ותרש וואס זענען גישטאנען אויף
דער וואך פיי דעם קינער'ס טהיר ניקש:
זי האבען גיוואלט טייטען דעם קעניג:
(כב) ניגש איז די זאך דערוואקסט גיווארן
בעאמטען

הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אָתוּ: ג' וְכַל־עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ
פְּרָעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֶמֶן פִּי־כֵן צִוְּהֵם הַמֶּלֶךְ וּמַרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע
וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה: ג' וַיֹּאמְרוּ עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר־בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ לְמַרְדֵּכִי
מִדּוֹעַ אַתָּה עוֹבֵר אֶת מִצְוֹת הַמֶּלֶךְ: ד' וַיְהִי בְּאִמְרָם כַּאֲמֹרָם קִרְיָ
אֱלֹהֵי יוֹם יוֹם וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם וַיֵּגִדוּ לְהֶמֶן לִרְאוֹת הִעֲמִדּוּ
דְּבָרֵי מַרְדֵּכִי פִי־הַגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר־הוּא יְהוּדִי: ה' וַיֵּרָא הֶמֶן בִּי־
אֵין מַרְדֵּכִי פָרַע וּמִשְׁתַּחֲוֶה לוֹ וַיִּמְלֵא הֶמֶן חֲמָה: ו' וַיְבֹז בְּעֵינָיו
לְשַׁלַּח יָד בְּמַרְדֵּכִי לְבַדּוֹ פִּי־הַגִּידוּ לוֹ אֶת־עַם מַרְדֵּכִי וַיִּבְקֹשׁ
הֶמֶן לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל־מְלָכוֹת אַחַשְׁוֵרוּשׁ עִם
מַרְדֵּכִי: ז' בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן הוּא חֹדֶשׁ נִסָּן בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה
לְמֶלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ הַפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרֵל לִפְנֵי הֶמֶן מִיּוֹם לַיּוֹם

בית יהודא

רשי

הַפִּיל עֲלֵיהֶם דָּבָר אֵיבָעֶרְשֶׁטְסֶר בְּאַשְׁמֶט
פְּרִיזֶר דִּי רִבּוּנָה פֶּר דָּבָר מִכָּה: (ב) (בזרעם
וּמִשְׁתַּחֲוִים). וְלִפִּי שְׁעֵשֶׁת צִמּוֹ אֱלֹהֵם וַיִּילֵךְ
הֶמֶן הָאֵם זִיד גְּעַמְאָכֶט פֶּאֶר אַ אָב גָּאֵם
וְלִפִּיכָּךְ וּמַרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה
לְדָרִיכֶר הָאֵם מַרְדֵּכִי נִשְׁט גְּעוֹאֹלֶט פֶּאֶר
אִים קְנִיעֵן אֹיב נִיט בּוֹקֶעֶן זִיד: (ד) (תִּפְצְמוּ
דְּבָרֵי מַרְדֵּכִי). וְהַאֲמֵר שְׁמַתְנָה עוֹלָמִית
וְאֵם עֶר זָאגְט אַז עֶר וֹעֵט זִיד נִיט קִינְגְמַאל
בּוֹקֶעֶן וְכִי הוּא יְהוּדִי וְהוֹזֵר עַל עֲבֹדֹת
דִּינֶעֶן קִיין עֲבֹדָה זָרָה: (ו) (הַפִּיל פּוּר).

קֶצֶר הוּא אֵם אִיז אַ קֶאָרְצֶר פֶּסוּק וְאֵם
גְּעוֹאֹרְפֶּעֶן: (הוּא הַגּוֹרֵל). וְהַקְּתוּב מִפֶּרֶשׁ
וּפְהוּ תִפְהוּ הוּא הַגּוֹרֵל דָּבָר פֶּסוּק זָאגְט
גְּעוֹאֹרְפֶּעֶן אַ גּוֹרֵל אֹיב וּפּוֹעֲקֶעֶן חוֹדֶשׁ עֶר
וֹעֵט גְּלִיקֶעֶן: (מִיּוֹם אֵל יוֹם). וּבְאִיזָה יוֹם בַּחוֹדֶשׁ אֹיב וּפּוֹעֲקֶעֶן טָאג אֹיב חוֹדֶשׁ

פירוש ע"ט

עֶר הָאֵם זִיד גְּעוֹאֹגְט אַז עֶר אִיז אַ יוֹד טָאֶר
עֶר זִיד צו קִינְעֶם נִיט בּוֹקֶעֶן: (ה) (נִיחַ
וְכִי הֶמֶן הָאֵם דָּבָר זֶעֱהָ אֹיב מַרְדֵּכִי בּוֹקֶט
זִיד נִיט אַ אִים אִיז עֶר פִּיל גְּעוֹאֹרְפֶּעֶן
מִיט דָּאָרעֶן: (ו) (נִיבּוּ גָאָר עֶר הֵט גְּהַאָלֶטֶן
פֶּאֶר אַ קְלִינְגִּיקִיס אֹמֶרְעֶעֶנֶעֶן מַרְדֵּכִי
אֲלֵי, זֶעֱהָ מִעַן הָאֵם דָּאָ אִים גִּזְאָגְט פֹּון
וּפּוֹעֲקֶעֶן פֶּאָלֶק עֶר אִיז נִיבֶשׁ הָאֵם עֶר
בְּאַשְׁלֶאפֶּט צו פֶּאָרְנִיקֶטֶען אַזֶּע יִידֶן וְאֵם
וְאֵין אִיז אַחַשְׁוֵרוּשׁ עִם קְעִיגִיִּיד, מַרְדֵּכִי־ס
פֶּאָלֶק: (ז) (בְּחֹדֶשׁ אֵין דָּעם עֶרְשֶׁטֶן מָאנַט
דָּעם הִיטֶט אֵין נִיט, אֹיב דָּעם גְּעוֹעֲקֶפֶטֶען
יָאֶר פֹּון אַחַשְׁוֵרוּשׁ עִם קִינְגֶּן הִיִּיר פֶּר הָאֵם
הֶמֶן גִּזְאָרְפֶּעֶן גּוֹרֵל פֹּון טָאג צו טָאג אֹיב

מִשְׁטַט

סַקֶּבֶס צוֹרֵא רִפּוּאֵם לִמְכַּתִּן סַל יִסְרָאֵל קוֹדֶם
מִיבִיז סַמְכֶס עֲלִיסֶס: (ז) (בזרעם וּמִשְׁתַּחֲוִים.
פֶּעַס עֲלֹם אֵלֹס לִפִּיכָּךְ וּמַרְדֵּכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא
יִשְׁתַּחֲוֶה: (ד) (הִעֲמִידוּ דְּבָרֵי מַרְדֵּכִי. סִלּוּמֶר סֵלֵא
יִשְׁתַּחֲוֶה עוֹלָמִית כִּי סוּא יִסּוּדִי וְסוּסֶר עַל
עֲבֹדֹת אֱלֹהִים: (ו) (הַפִּיל פּוּר. סִפִּיל מִי סִפִּיל
וְלֹא פִירֶם מִי וּמַקְרָא קֶלֶר סוּא: הוּא הַגּוֹרֵל.
סַכְטוּב פֶּפֶרֶס וּמִסוּ סַפּוֹר סוּא סַגּוֹל סִפִּיל
סַגּוֹל כְּלִיסֶס חֶדֶשׁ יִלְלִיחַ: מִיּוֹם יוֹם. כְּלִיסֶס יוֹם
כַּחֲדָשׁ

וּכְבִּיטִים וַיִּילֵךְ עֶר אִיז אַ יוֹד אֹיב טָאֶר נִיט
וְהַפִּיל מִי שְׁתַּחֲוִיל לֹא פִירֶשׁ מִי וּמַקְרָא
שְׁטִיטִים נִיט אֲרִיס וְעֶר הָאֵם דָּעם גּוֹרֵל
וּפְהוּ תִפְהוּ הוּא הַגּוֹרֵל דָּבָר פֶּסוּק זָאגְט
גְּעוֹאֹרְפֶּעֶן אֲרִיסִים עֶר הָאֵם גְּעוֹאֹרְפֶּעֶן חוֹדֶשׁ אֹיב
וֹעֵט גְּלִיקֶעֶן: (מִיּוֹם אֵל יוֹם). וּבְאִיזָה יוֹם בַּחוֹדֶשׁ אֹיב וּפּוֹעֲקֶעֶן טָאג אֹיב חוֹדֶשׁ

גְּעַמְאָכֶט: (ב) (זִיד אֹיב אַזֶּע קְעִיגִיִּידֶע
גְּעִיגִיִּידֶע וְאֵם הָאָכֶען זִיד גִּיפִיעֶען אֵין
קְעִיגִיִּידֶען הוּיִךְ הָאָכֶען זִיד גִּיפִיקֶט צו
הֶמֶן אֹיב גִּיגִיִּיקֶט, זֶעֱהָ אֹיב הָאֵם דָּבָר
קְעִיגִיִּידֶען וּמַרְדֵּכִי אָכֶעֶר מַרְדֵּכִי הָאֵם
נֶאָךְ נִיט גִּיגִיִּיקֶט אֹיב נִיט גִּיבּוֹקֶט: (ג) (נִיאֲמִירו
הָאָכֶען אִים דִּי קְעִיגִיִּידֶע בְּאַדִּיקֶטֶע וְאֵם
זִידֶען אִיז טוֹיֶער גִּיפִיעֶעֶט פִּרּוּע פֶּאָרְנִיקֶט
הִיטֶט דו נִיט דָּעם קְעִיגִיִּידֶען אָנַג:
(ד) (נִיחַ אֹיב זִיד הָאָכֶען גִּיפִיעֶען אֹיב זִיד זָאגְט
אִים דָּעם סַעֲגִילֶךְ אֹיב עֶר הָעֶרֶט זִיד נִיט
נִיגִידוּ הָאָכֶען זִיד עִס דְּעֶרְצִיילֶט הֶמֶןֶעֶן
זֶעֱהָ זִיד הָאָכֶען גִּזְאָלֶט זֶעֱהָ צו מַרְדֵּכִי־ס
תִּרּוּץ וֹעֵט אָנַעֲנּוּמֶן וּפּוֹעֲקֶעֶן כִּי הִיִּיד זֶעֱהָ

וּמִחֹדֶשׁ לַחֹדֶשׁ שְׁנַיִם-עָשָׂר הָיָה-חֹדֶשׁ אֲדָר׃ ס' וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֹשׁ יִשְׁנֵי עַם-אֶחָד מִפֹּה וּמִפֹּה בֵּין הָעַמִּים בְּכָל
מְדִינֹת מַלְכוּתָךְ וְדַתְהֵם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם וְאֶת-דַּתִּי הַמֶּלֶךְ אֵינֶם
עֹשִׂים וְלַמֶּלֶךְ אֵין-טוֹה לַהֲנִיחָם׃ ס' אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יִכְתֹּב
לְאַבְדֵם וְעִשְׂרֵת אֲלָפִים כֶּבֶד-כֶּסֶף אֲשַׁקֹּף עַל-יְדֵי עֲשֵׂה הַמֶּלֶכָה
לְהֵבִיא אֶל-גִּנִּי הַמֶּלֶךְ׃ י' וְיֹסֵר הַמֶּלֶךְ אֶת-טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ
וְיִתְּנָה לְרָמֶן בֶּן-הַמֶּדְתָּא הָאֲנִי צֶדֶק הַיְּהוּדִים׃ י' וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לְרָמֶן הַכֶּסֶף נָתַן לָךְ וְהָעַם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּטוֹב בְּעֵינֶיךָ׃ י' וַיִּקְרָאוּ
סֹפְרֵי הַמֶּלֶךְ בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בִּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ וַיִּכְתֹּב בְּכָל-
אֲשֶׁר-צִוָּה הַמֶּלֶךְ אֶל אַחֲשֵׁרֹשׁ הַמֶּלֶךְ וְאֶל-הַפָּחוֹת אֲשֶׁר עַל-
מְדִינָה וּמְדִינָה וְאֶל-שָׂרֵי עַם וְעַם מְדִינָה וּמְדִינָה כְּכַתְּבָהּ וְעַם וְעַם
כְּלִשְׁוֹנוֹ בִּשְׁם הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרֹשׁ נִכְתָּב וְנַחֲתָם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ׃

רש"י

בית יהורא

כָּר נֹעַם גִּלְיָעָן׃ (ח) וְאֶת דָּתִי הַמֶּלֶךְ׃
וְלִמַּת פֶּס לַמְּדוּת הַמֶּלֶךְ וְיִי צֹאֲלֵן גִּיט
שִׁין סְאֻדָּעֶק צוֹ דְּבֵר מְלוּכָה אֲרַבִּיִּים׃
נָשִׁין שְׁוָה. וְאֵין תַּשְׁשׁוֹ קֶס וְאֲרַךְ שִׁין קֶלֶר
גִּיט וְיִין וְקִלְמֶר אֵין בְּצַעַ וְיִיִּל מִצֵּן הָאֵס
פִּון וְיִי גִיט שִׁין הַמְּכֻסָּה פִּון גִּעְלָד׃
(ט) וְיִכְתֹּב לְאַבְדֵם. וְיִכְתֹּב סְפָרִים לְשִׁלּוֹחַ
לְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת לְאַבְדֵם מִיט שְׂרִיבֵן קֶסֶן
זֶאֶל שְׂרִיבֵעֶן בְּרִיף אֹנֶן אֲנוּעֶק שִׁקֶּעֶן צוֹ דִּי שָׂרֵי הַמְּדִינֹת אֹז וְיִי וְאֶלֶצֶן וְיִי פֶאֶבֶן
פֶאֶרְלִרֶעֶן׃ (י) וְיֹסֵר הַמֶּלֶךְ אֶת טַבַּעְתּוֹ. אֲרַט רִשְׁי וְיִי אֹזִי וְנֹעַם קֶר קֶנֶעֶן פֶאֶבֶן
פֶאֶרְלִרֶעֶן דִּי יִיִן וְיִרְךָ דָּעֶם וְיֹס אֲחֻשְׁרֹשׁ הָאֵס אִים גִּינֶעֶבֶן וְיִין סִינֶגְרִיל קֶנֶעֶקְרֶט
רִשְׁי וְפִתֵּן קֶל דְּכָר גִּדּוֹל שִׁישְׁאֵלוֹ מֵאֵת הַמֶּלֶךְ דָּאֵס אִיו אֶנְעֻבּוֹג פִּון יַעֲדֵן גִּרְיֶסֶק
שְׁפָתֵי חֲכָמִים

ספיד לנו ככתוב שלא גדלו עד שכל המעשים שולח כל"ס
מירוש צ"ט
אחר שנכתבה רשאלס וכו' ד קיל סול נקס לאנד רח

קֶאֱבֹאט צו קֶאֱבֹאט. אִיו גִּסְאֵלֶן אִיוִף דָּעֶם
צִוְנֶעֱלֶשֶׁן קֶאֱבֹאט דָּאֵס אִיו אֲדָר׃ (ח) וַיֹּאמֶר
הָאֵס הָמֶן גִּנְאָגֶט צוֹם קֶעֱנִיג אַחֲשֵׁרֹשׁ
יִשְׁנֵי עַם אִיו פֶּאֶרְאֵן אִיוִן פֶּאֶק אִין דִּין
קִינִיגִיִּיךְ וְאֹאס אִיו צוּשְׁפָרִיִּים אִין אֶלֶס
דִּינֶע קֶעֱנֶדֶר צוֹוִישֵׁן אֶלֶס פֶּעֱלֶקֶר וְהָיִים
אֹנֶן וְיִיעֶר רֶפֶלִיגִיאֵן אִיו אֲנֶדְרֶשׁ פִּון אֶלֶס
פֶּעֱלֶקֶר וְיִאֵת דָּתִי אֹנֶן דָּעֶם קֶעֱנִיגֶס גִּינֶעֶן
קֶרֶסִיגֶעֶן וְיִי גִיט וְלִטֶר אֹנֶן פֶּאֶר דָּעֶם
קֶעֱנִיג לִיִּיט גִיט קֶר וְאֵל וְיִי אֹזִי לֶאֱנֶעֶן׃
(ט) אִם אֹזִיב דְּעֶר קֶעֱנִיג וְנֹעַם אִינֶשְׁטִימֶעֶן
וְאֶלֶס אִיוִף גִּנְאָגֶט אֹז קֶר וְאֵל פֶּאֶפֶסֶהֶלֶעֶן
וְיִי צו פֶּאֶרְנִיגֶטֶעֶן אֹנֶן דְּרֶפֶסֶר וְנֹעַל אִיוִף
צֶעֶקֶן טוֹיֶעֱנֶד צֶעֱקֶטֶר וְלִיבֶעֶר אַפִּוֶעֶגֶעֶן
צוֹ דִי וְאֹאס פֶּעֱרֶפֶסִיגֶעֶן דָּאֵס גִּעְלָד אֹנֶן
דָּאֵס גִּעְלָט וְאֵל אֲרִיִן אִין קֶעֱנִיגִילִיכֶס קֶאֱסֶע׃

יג וַנְשַׁלְחֵהּ סָפְרִים בֵּין הָרָצִים אֶל-כָּל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁמִיר
 לְהִרְגוֹ וְלֹא-בָדֹאת-כָּל-הַיְּהוּדִים מִנֶּעַר וְעַד-זָקֵן מִן הָאִשִּׁים וְנָשִׁים בָּיּוֹם
 אֶחָד בְּשָׁלוֹשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנֵים-עָשָׂר הוּא-חֹדֶשׁ אָדָר וּשְׁלָלָם
 לְבוֹז: יי פִּתְשָׁנוּ הַתֵּבַת לְהַנִּתּוֹת דָּת בְּכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה גָּדְלוֹ לְכָל-
 הָעָמִים לְהוֹת עֲתִידִים לְיוֹם הַזֶּה: טו הָרָצִים יָצְאוּ רַחוּמִים בְּרֹבֵר
 הַמֶּלֶךְ וְהַדָּת נִתְּנָה בְּשׁוֹשׁן הַבִּירָה וְהַמֶּלֶךְ וְהָמֶן יֹשְׁבוּ לַשְׁתּוֹת
 וְהָעִיר שׁוֹשָׁן נְבוֹכָה: ס ד וּמֶרְדֵּכִי יָדַע אֶת-כָּל-אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה

בית יהודא

רש"י

ואך וואס מען פארקאנט פון קיין וקהילות
 מי שפופצט בידו שלט בקל דבר המלך
 וייד דער וואס האלט דאס פינגערל
 גינעקסטיגט און אלע קינערליכע באפעלן:
 (יג) (ונשלח ספרים) וניהיו נשלחים ספרים
 און עס זאלען אנוועק געשיקט ווערן בריף
 ונהיה מבורת אם נלחם נלחם דס איז פון
 וירט נלחם ווס די גון איז גיט פון עיקר
 וירט-אוי ווי ונתגלה נגליתי נדמה נדמייתו:
 (בשלושה עשר לחודש שנים עשר) וביום
 י"ג לאתו חודש שהוא שנים עשר לחודשי
 השנה דעם דרייצטען טאג צו דעם חודש
 וועלכער איז דר צונקסער צו די חודשים פון
 יאר: (יד) (פתשנו) ולשון ארמי ספור
 הפסד און דער ארמישער שפראך זאגט

נען אויף אנערצפלינג. פתשנו: (להנחת דת) וניהיו הפסד פון דערפערט
 ושהיה אמר להנחת חוק גזירת המלך איז געזאגט געווארן אז דער גינעץ זאל ארויס
 גינעצן ווערן אז דאס איז א קינערליכע גזירה: (גלו לך העמים) ודבר זהו די
 ואך זאל פאר פערשטליך ווערן: (טו) (ותנת נתנה בשושן) ומקום שהיה המלך שם גימל
 החוק בו ביום דארט אין דער קינערליכע וואוינשטאט איז דעם וועלכען טאג דער
 געפערט פארשפונקליך געווארען וקהילות עתידים ליום י"ג לחודש אדר לבדן וי
 זאלען ויין צו געגרייט דעם דרייצטען טאג פון חודש אדר צו דעם דאזיגען:
 (והעיר שושן נבוכה) והיהודים שבתו די יידישע איינוואוינער וואס אין איר:
 (א) (ומרדכי ידע) ובעל המלום אמר לו שהסימו העליונים של בן דר פלאך וואס

שפתי חכמים

הסודים וסמל נתן לו הסמכת אם של שאל ולא בקש
 חתנו: לכ"ס הוא מתן כ"ה: לאפוקי שאינו ט"ו פאלי ומכא
 פירוש ע"ס

און מיט דעם קעניגליכען זיגעל איז עס
 גינעצן גיחתמת: (יג) ונשלח און דער
 באפעל זאל געשיקט ווערען דורך דא
 קוריערן אין אלע לענדער ווס גיהערן צום
 קעניג להשייר אז מען זאל גענצליך פאר
 ניקסען די יידען, יונג און אלט, פרויען
 און קליינע קינדער אלעמען און איין טאג
 בשישה עשר אין דעם דרייצעהנטען טאג
 אדר און וייער פארמענען זאל מען צו
 רויבען: (יד) פתשנו התב און קאפערס פון
 דעם אוקאז זאל פערשפונקליך ווערן פאר

ד (א) וימרדי אז מרדכי האט ערפאהרען
 וואס עס איז געשעהן, הט

וַיִּקְרַע מַרְדֳּכָי אֶת-בְּגָדָיו וַיִּלְבֹּשׁ שָׁק וַאֲפֹר וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק
 זַעֲקָה גְדוֹלָה וּמְרָה: ב וַיָּבֹא עַד לִפְנֵי שַׁעַר-הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לָבֹא
 אֶל-שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ שָׁק: ג וּבְכֹל-מְדִינָה וּמְדִינָה מְקוֹם אֲשֶׁר
 דָּבַר-הַמֶּלֶךְ וּדְתוֹ מִיָּע אֵבֶל גְּדוֹל לַיהוּדִים וְצִוּם וּבְכִי וּמִסְפָּר
 שָׁק וַאֲפֹר יָצַע לְרַבִּים: ד וַתְּבֹאִינָה וּתְבֹאֲנָה קִרְ נַעֲרוֹת אֶסְתֵּר
 וּסְרִיסָיָה וַיָּגִידוּ לָהּ וַתַּחֲלֶלֶת הַמַּלְכָּה מֵאֵד וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים
 לְהַלְבִּישׁ אֶת-מַרְדֳּכָי וּלְהַסִּיר שָׁקוֹ מֵעַלָיו וְלֹא קִבֵּל: ה וַתִּקְרָא
 אֶסְתֵּר לַהֲתֵךְ מִסְרִיסֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הָעֵמִיד לִפְנֵיהָ וַתִּצְוֶהוּ עַל-
 מַרְדֳּכָי לַדַּעַת מַה-יְהִי וְעַל-מַה-יְהִי: ו וַיֵּצֵא הַתֵּךְ אֶל-מַרְדֳּכָי אֶל-
 רְחוֹב הָעִיר אֲשֶׁר לִפְנֵי שַׁעַר-הַמֶּלֶךְ: ז וַיִּגְדֵּל מַרְדֳּכָי אֶת כָּל-
 אֲשֶׁר קָרְהוּ וְאֵת פֶּרֶשֶׁת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר אָמַר הָמֶן לְשָׂקוֹל עַל-
 גִּנּוּי הַמֶּלֶךְ בִּיהוּדִים יְחִירֵי לֵאבָרִים: ח וְאֶת-פֶּתֶשֶׁן כְּתִבְהִירָת
 אֲשֶׁר-נָתַן בְּשׁוֹשֵׁן לְהַשְׁמִידם נָתַן לֹו לְהַרְאוֹת אֶת-אֶסְתֵּר וּלְהַגִּיד

רש"י

בית יהודא

פאסט קלומען האט אים געזאגט אז אין
 הימער האט מען מסכים גיוועזן צו דער
 גזירה וקטן שהשפתו לללם גימי גביבןצור
 וייל זיי האבן זיך געפיקט צום קלם אין
 גביבןצורס צייטען אין זיי היינט נאך גיט
 דריין קיין תשובה געטוען ונשנהנו מסעדות
 אחשורוש אין היינט ווייר נחמה גיהאט
 ואין דרך ארץ לבוא אל שער המלך גבוש
 טויער געטוען אין זאק: (ג) דער המלך ורחו
 עוברים עם נהנה הדת בעירו אין יעדער
 זענען אדורך געגאנגען איז דארט דער דעקרט
 פארשטייט געווארן: (ז) נפרשת

אל

פון אחשורוש'ס סעודה: (ב) זיי אין לבוא
 שקו עם פאסט גיט צו קלמען אין קיינערליכן
 נפרשת ורחו ונשנהנו חיים נוסאי הספרים
 סקאט ווען די שלוחים מיט די דעקרטעט
 פארשטייט געווארן: (ז) נפרשת

שפתי חכמים

הטל סלם לא גורס פליסם כללים כ"כ זולת הטל
 הסטודים היס מדיון כ"י מליך אפו וכוס נחמס גור
 דינס נמל אפון פנירס סיס כפכור סלם וחתמת סכור

פירוש ע"ט

ער צוריקן זינע קליידר נגזש הט זיך
 געגעקאן אזאק אונ זיך פאשאטן מיט
 אש: (ב) נבא אזו איז ער גיקמן זיי
 פארין קיינערליכן אויף: (ג) יקל אונ
 אין אלע לענד ווי דר געניגליך אוקאז
 איז געגעקן א גרויסר טרויער זיי די
 יידן: (ד) ותבואנה אסתר'ס קאממער פרויען
 אונ איהרע צעריקטע זינן גוקמן אונ
 האבן איהר דערצייקט אז פרוידי גייט
 אין אזאק וחתמת הט זיך די לענינן
 שרעקלן שרראקן אינ הט גלייך גשיקט
 קליידר אנציקליין פרוידי'ן אבער פרוידי
 האט גיט גוואלט געגעקן: (ה) נחמאי גאט
 אסתר גרוסן נקדון נעמתי אונ הט אים

וְאֵת זְכוֹת־אֲבִיךָ תֹאמְרוּ וּמִי יוֹדֵעַ אִם־לָעֵת כְּזֹאת הִנֵּעַתָּ לְמַלְכוּת׃
טו וְתֹאמַר אֶסְתֵּר לְהַשִּׁיב אֶל־מַרְדֳּכָי׃ טז לֵךְ כֻּנּוּס אֶת־כֶּל־
הַיְּהוּדִים הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן וְצִוּמוּ עָלַי וְאֶל־תֹּאכְלוּ וְאֶל־תִּשְׁתּוּ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים לִילָה וַיּוֹם גַּם־אֲנִי וְנִעַרְתִּי אֲצִוּם כֵּן וּכְכֵן אָבּוֹא אֶל־
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר לֹא־כִדָּת וּכְאֲשֶׁר אֲכִדָּתִי אֲבִדָּתִי׃ יז וַיַּעֲבֹר מַרְדֳּכָי
וַיַּעַס בְּכָל אֲשֶׁר־צִוְּתָה עָלָיו אֶסְתֵּר׃ ה * וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
וַתִּלְבַּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת וַתַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־הַמֶּלֶךְ הַפְּנִימִית נֹכַח
פֶּתַח הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ בְּבֵית הַמַּלְכוּת נֹכַח

בית יהודה

וְלַמְלָכֹת) וְאֵם תִּגְיַע לְגִדּוּלָה שְׂאֵת עֲקָשִׁיו
 מֵאִיב דִּי נִוְעָטָה וַיֵּין קִינִינְעָרְסִי אֲזִי וַיֵּיא
 תִּינִינִם : (טז) (אֲשֶׁר לֹא בְדָת) וְשִׁאִין דַּת
 לִיקְנֵס אֲשֶׁר לֹא יִקְרֹא דְעַר וְאֵם וְעָרְס
 גֵּיט גְּעִרִימֶעַן הָאֵם קִיין רַעְכָּס גֵּיט אַרְיִין
 גֵּיט גִּיין וּמִדְרָשׁ אֲנֵדָה אֲשֶׁר לֹא בְדָת דָּר
 מִדְרָשׁ אֲנֵדָה זֹאגֵט אֲזִי וְ הָאֵם מִיט דִּיא
 וְעָרְסִי אֲשֶׁר לֹא בְדָת גְּעִמִּינִי וְשִׁעָה עֵתָה
 קִיאֵנִס וְעֲקָשִׁי בְּרַבּוֹן בִּי יִעָנֵס אִיזִי זֵיא
 וַיִּנְוְעִיזִין בִּי אַחֲשֵׁרֹוּשִׁין בְּאֵלֵס אֵין יַעֲזֵם
 גֵּיט וְ זֵיא אֵם מִיטֶעַן וַיִּלְעֶן : (וכאשר

[illegible]

שפתי חכמים

דין הים בעבור הסעודה: מ' פ' מד עכשיו נבעלתי באוזן ועכשיו אלך מדעתי: י' דק"ל ה"ל ויעש מרדכי ככל אשר פירוש ע"מ

יִידוּן: (טו) וואסער האט אָפּטער בעפויקן די גאנצע שטאט און דעם זאל געטהאן ווערען וויא אָפּטער האט מעראממע אלע יודן ווס גפינו זיך אנגעזאגט:

ך (א) ניהי אז עס איז גקומן דר דריטער
 טאג הט זיך אסתר קניגליכע
 אנגעטאהן נאכמירט און הט זיך געשטעלט
 אין די אינעווייניגסטע גאלערעע פון
 קעניגליכע שלאס געגענאייבר דעם קעניגס
 וואנהיימער וויסער און דער קעניג איז
 גראדע געסען אין אוידענען זייד אויף זיין
 קעניגליכן טראהן אנטקעגן אייגנאנג פון

פָּתַח הַבַּיִת: בַּיּוֹם הַהוּא הִמָּלְךְ אֶת-אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה עַמּוּדָת
בְּחָצֵר נִשְׂאָה חָן בְּעֵינֶיהָ וַיֵּשֶׁם הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר אֶת-שְׂרָבִיט הַחֹדֶב
אֲשֶׁר בִּידָּהּ וַתִּקְרַב אֶסְתֵּר וַתִּנֵּעַ בְּרֹאשׁ הַשְּׂרָבִיט: וַיֹּאמֶר לָהּ
הַמֶּלֶךְ מִה־לֶּךְ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה וּמִה־בִּקְשֶׁתְךָ עַד-חֲצֵי הַמַּלְכוּת
וַיִּנְתֵּן לָּהּ: וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר אִם-עַל-הַמֶּלֶךְ טוֹב יָבוֹא הַמֶּלֶךְ
וְהַמֶּן הַיּוֹם אֶל-הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי לוֹ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִה־רָו
אֶת-הַמֶּן לַעֲשׂוֹת אֶת-דְּבַר אֶסְתֵּר וַיָּבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן אֶל-הַמִּשְׁתָּה
אֲשֶׁר-עָשָׂתָה אֶסְתֵּר: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר בְּמִשְׁתָּה הֵינִי מִה־

רש"י

בית יהורא

וּכְמָה דָּאָת אָמַר וְרוּחַ לְבָשָׁה אֶת עֲשִׂינִי
אֲזַי וַיֵּאמֶר אֶת שְׂרָבִיט דִּיא נְבוּאָה הָאֵת
אֲנִי עֲקִלִיד עֲשִׂינִי: (ג) (עַד חֲצֵי הַמַּלְכוּת)
וְדָבָר שֶׁהוּא בְּאֶמְצַע וּבְחֲצֵי הַמַּלְכוּת אֲזַאֲרָ
וְאֵם אִיז אִין מִיטָען דְּעַר מְלוּכָה, נַעֲשֵׂאֲרָ
וַיֵּאמֶר אֶת הַמַּלְכָּה מְלוּכָה וְהוּא בֵּית הַמֶּלֶךְ
שֶׁהִתְחִילָה לְבָנוֹת בְּיָמֶיךָ כֹּרֶשׁ דָּאֵם הָאֵם
עַר נַעֲמִינָה צוּ בֹאֲרָן דָּאֵם בֵּית הַמֶּלֶךְ
וְעַלְכֵּם מִעַן הָאֵם אֲנִי עֲשִׂינִי צוּ בֹאֲרָן
אִין כֹּרֶשׁ צִיטָען וְחֲזָר בֹּא וְצִיט לְכַסֵּל
הַמַּלְכָּה אִין כֹּרֶשׁ הָאֵם תְּרִשָּׁה בְּאֶקֻמָּעַן
אִין גְּזִיטָען מְבַסֵּל וַיֵּין דִּי אֲרַבִּיט וְאֶחָשְׁתִּירָשׁ
שְׂעִמָד אֲחֵרֵי גַם הוּא בִּיטֵל הַמַּלְכָּה אִין
הָאֵם אֲזַי דִּי אֲרַבִּיט נִיכ דְּעַרְקָאֵם וּפְשִׁטָּה
שֶׁל מְקָרָא אִין אֵם תְּשַׁלֵּו מִכְּנִי חֲצֵי הַמַּלְכוּת אֲנִי
אֶחָשְׁתִּירָשׁ הָאֵם אִין צוּ גְזִיטָען אֲפִילוּ זִי וְעַתָּה
וְעַתָּה עַר אִין גִּיט אֲבִינָאֵם: (ד) (יָבֹא הַמֶּלֶךְ וְהַמֶּן)
בְּדָבָר מִה רָאִתָּה אֶסְתֵּר שֶׁיִּמְנָה אֶת הַמֶּן דִּי חֲכָמִים
נִאֲמָרְנָה וְאֶנְעֵן דְּרוּיָהּ וְאֵם אֶסְתֵּר הָאֵם
נַעֲשִׂיטָען פֶּאֶרְבֵּעִין הַמֶּן פִּיעֵל טַעֲמִים וְכִי לְקַנָּא
בְּמֶלֶךְ וְשָׂרִיס אִין זִי זָלֵל אֲזַי אֲזַי
אִין אֲרִיס בְּרַעֲנֵי דַעַם צָאֲרִין פֶּן מֶלֶךְ אִין דִּי
הָאֲרִין וְשֶׁמֶלֶךְ יִחְשָׁב שֶׁהוּא חֹשֶׁק
אֲזַי וְהִתְרַגְּלוּ וְעַד טַעֲמִים רַבִּים דִּי מֶלֶךְ
נִאֲלֵל קִלְעִרִין דָּאֵם הַמֶּן גְּלִיט צוּ אֶסְתֵּר
וְעַתָּה עַר אִין הַאֲרִינָעַן אִין גִּיט פִּיעֵל טַעֲמִים: (ה) (אֶל הַמִּשְׁתָּה)
וְכִי סְעוּדָה נִקְרָאָה עַל שֵׁם הַיֵּין שֶׁהוּא צִיטָען וְעַתָּה
נִאֲמָרְנָה וְעַתָּה אֲזַי פֶּן וַיֵּין.

שפתי חכמים

זאת מסו ויטור לכיס שפתי כל דת כ: כ דלכ נגדי מלכות מנכיל פק דפניול:

פירוש פ"ט

דְּעַר בְּאֶלְעָרֵי: (ב) נִיחַ וַיֵּין דִּי קַעֲנִי
הָאֵם דִּי קַעֲנִי אֶסְתֵּר דְּעַרְזֵהָן שְׂשִׂין אִין
מִאֲרֻזָּלֵה הָאֵם זִיא גִּרְאָנָה חֵן אִין וַיֵּינֵעַ
אֲזַי אֲזַי עַר הָאֵם אִיחֶר אֶל אֲלֵדְעָה
רוּם דְּעַר לֵאנָה וְעַלְכֵּם עַר הָאֵם גִּתְּלֵטָן
אִין הָאֵם וְהִקְרַב אִין אֶסְתֵּר צוּגְעִינָה אֲזַי
הָאֵם בְּעִרְהָרֵט דִּי שְׂפִיץ רוּם: (ג) נִיאֲמָר
הָאֵם דְּעַר קַעֲנִי גְעַרְעָטָה מִה דִּי וְאֵם
אִין דִּי, קַעֲנִינָה אֶסְתֵּר? אִין וְאֵם
בְּעִשְׂטִיט דִּיין פֶּעֶרְלָאֵה עַד חֲצֵי הַמַּלְכוּת
זִיאָר וְעַד דִּי וְעַתָּה אֶת הַמַּלְכָּה קַעֲנִינָה

קעני

שאלתך וינתן לך ומה בקשתך עד-חצי המלכות ותעש: ויתען
 אסתר ותאמר שאלתי ובקשתי: ח אם-מצאתי חן בעיני המלך
 ואם-על-המלך טוב לית את-שאלתי ולעשות את-בקשתי יבוא
 המלך והמן אל המשתה אשר אעשה להם ומהר אעשה בדבר
 המלך: ויצא המן ביום ההוא שמח וטוב לב וכראות המן
 את-מרדכי בשער המלך ולא-קם ולא-זע ממנו וימלא המן על-
 מרדכי חמה: ויתאפק המן ויבוא אל-ביתו וישלח ויבא את-
 אהבו ואת-זרש אשתו: יא ויספר להם המן את-כבוד עשרו
 ורב בניו ואת כל-אשר גדלו המלך ואת אשר נשאו על-השרים
 ועבדי המלך: יב ויאמר המן אף לא-הביאה אסתר המלכה עם-
 המלך אל-המשתה אשר-עשתה כי אם-אותי וגם-למחר אני
 קרוא-לה עם-המלך: יג וכבר-זה איננו שוה לי בכל-עת אשר

רש"י

סוהי חסר בסוקים

בית יהורא

ח סרוק. ויילד דס איז דר עיקר פרוויידיג:
 (ח) ומחר אעשה בדבר המלך ומה שבקשת
 ממני כל הנמים לבנות לך את עמי ואת
 מולדתי וואס דיא האסט מיך שטענדיג
 גיבעטן איך ואל דיר אויסזאגן מיין פאלק
 אין מיין פאמיליע: (י) (ויתאפק המן) ונתחזק
 לעמוד על פסלו ער האט זיך גישטארקט
 איינצוהאלטען זיין צארען וכי תיה ירא
 להקם בלא רשות ויילד ער האט מורא
 אן קיינעם צוליבעניש: (יג) (איננו שוה לי) (אנינו שוה לי)
 לייג גיט קיין אכטונג אויף מיין גאנצען פבור: (ככל עת) ואמר רבותינו שיהיה
 מראה לו די חקמים ואני אז מרדכי הט
 עצמו לעבד על חסר מזונות אסתר דס
 פירוש צ"ט

מרדכיין פול געווארען מיט פנים:
 (י) נחמק נור ער האט זיך איינגעהאלטן
 ביז ער איז צו הויזע גאנגען נישט אונ
 דאן האט ער געשיקט רופען אלעלע ויגע
 פרייגלע אונ אויך זיין פרוי ורש:
 (יא) נוסח אונ הקן האט זיי דערציילט
 ווי רייך ער איז אונ וויפיל קינדער
 ער האט נאח פיל אונ ווי דער קעניג
 האט איהם גרויס גמאכט אונ ווי
 ער האט אים דעם שרשטען ראנג
 גיגענען איבער אלע פירשטען אונ שטאטס
 בעצמטע: (יב) נאכר דאן האט ער זינא
 ווידער דערציילט אז נאגד דיא קעניגען
 אסתר הא קיינעם אויסר אים גיט געזאגן
 צום מאהלצייט וואס זי האט גימאכט ויס
 אונ אויך מארגען, האט ער זיי דערציילט
 יג

על-כִּנְתָּנָא וְתָרַשׁ שְׁנֵי סָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁמַרְי הַסֵּף אֲשֶׁר בִּקְשׁוּ
 לְשַׁלַּח יָד בַּמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִה-נַּעֲשֶׂה יָקָר
 וְגִדְלָה לְמַרְדֵּכִי עַל-זֶה וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ מִשְׁרָתָיו לֹא-נַעֲשֶׂה
 עִמּוֹ דָּבָר: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מִי בַחֲצֵר וְהֵמֶן בֶּאֱלֻחָצֵר בֵּית הַמֶּלֶךְ
 הַחִיצוֹנָה לֵאמֹר לְמַלְכִּי לְתַלּוֹת אֶת-מַרְדֵּכִי עַל-הָעֵץ אֲשֶׁר-הֵכִין
 לוֹ: וַיֹּאמְרוּ נַעֲרֵי הַמֶּלֶךְ אֵלָיו הִנֵּה הֵמֶן עֹמֵד בַּחֲצֵר וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ יָבוֹא: וַיָּבֹא הֵמֶן וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מִה-לַּעֲשׂוֹת בְּאִישׁ
 אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וַיֹּאמֶר הֵמֶן בְּלִפְנֵי לְמִי יִחַפֵּץ הַמֶּלֶךְ
 לַעֲשׂוֹת יָקָר יִתֵּר מִמֶּנִּי: וַיֹּאמֶר הֵמֶן אֶל-הַמֶּלֶךְ אִישׁ אֲשֶׁר
 הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ: וַיִּבְיֹאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבוֹשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ
 וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן בְּתֵר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:
 וַיִּתְּנוּ הַלְבוּשׁ וְהַסּוּס עַל-יְדֵי-אִישׁ מִשְׁרֵי הַמֶּלֶךְ הַפְּרָתִימִים
 וְהַלְבִּשׁוּ אֶת-הָאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ וְהַרְפִּיבוּהוּ עַל-הַסּוּס
 בְּרָחוֹב הָעִיר וְקִרְאוּ לִפְנֵי כֹּהֵן יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ

רש"י

בית יהורא

ספר הזכרונות וואס אלעס איז אין אים (ט) ונתן הלבוש והסוס על יד ארש. ואלת
 מעשריבוען: (ט) ונתן הלבוש והסוס על יד ארש. ואלת
 יד ארש. ואלת הכתר לא הוקיר שראה
 שינו של מלך רעה על שאמר שיתני הכתר
 פון דער קרוין וייל ער האט געזעהן אז
 פירוש ע"ט

געשריבען די געשיקטע ווי מרדכי האט
 געזעקט אז בגמל און תרש, צוויי קעניגלעכע
 געדינקטע, וואס קלענען שטיין אויף וואך
 ביין סהיר וואס האבען גיוואלט טויטען
 דעם קעניג: (ג) ויאמר האט דער קעניג
 געפרעגט מיט וואס פאר אנהערע און
 וויילדע האט מען דאפיר מרדכי'ן געלויבט,
 האבען אים די קאמערדיגער געשטעלט
 לא גשפה מען הט אים מיט דם מירדעסקע
 גיט געלויבט: (ד) נאמר האט דר קעניג
 געפרעגט ווער איז אין סארגימער והמן
 און המן איז גראדע אנגעקומען אין דא
 אויסווייניקטע גאלערעע פון פאלאץ און
 צו זאגטן דעם קעניג אז מען זאל מרדכי'ן
 אויסהיינגען אויף דער תקיה וואס ער הט
 געמאכט: (ה) נאמרי האבען די קאמער
 דיער גיזאגט, המן ווארט אין סארגימער,
 הט דר קעניג גיזאגט זאל ער הערייניקומ:
 (ו) נבא איז המן צוריי געקומען נאמר
 קרענט אים דר קעניג מה וואס זאל מען

ויאמר

בִּיקְרוּ: 'וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְהֵמָּן מֶהֱרָה קַח אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־הַסּוּם
בְּאֲשֶׁר דְּבַרְתָּ וַעֲשֶׂה־כֵן לְמַרְדֳּכִי הַיְּהוּדִי הַיּוֹשֵׁב בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ
אֶל־תִּפּוֹל דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר דְּבַרְתָּ: 'י וַיִּקַּח הֵמָּן אֶת־הַלְבוּשׁ וְאֶת־
הַסּוּם וַיִּלְבַּשׁ אֶת־מַרְדֳּכִי וַיַּכְיִיבֵהוּ בְּרֹחֹב הָעִיר וַיִּקְרָא לַמָּנוֹי
כִּבְהָ יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוּ: 'י וַיֵּשֶׁב מַרְדֳּכִי
אֶל־שַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְהֵמָּן נִדְחָף אֶל־בֵּיתוֹ אֲבָל וַחֲפוּי רֹאשׁ: 'י וַיִּסְפֹּר
הֵמָּן לְדָרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ וּלְכָל־אֲהָבָיו אֶת כָּל־אֲשֶׁר קָרָהוּ וַיֹּאמְרוּ לוֹ
הַכְמִי וְדָרֵשׁ אֲשֶׁתּוֹ אִם מוֹדֵעַ הַיְּהוּדִים מַרְדֳּכִי אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לִנְפֹל
לַמָּנוֹי לֹא תוֹכַל לוֹ כִּי־נִפְּלוֹת תִּפּוֹל לַמָּנוֹי: 'י עוֹדִים מִדְּבָרִים עִמּוֹ
וְסָרִיסֵי הַמֶּלֶךְ הִגִּיעוּ וַיְבַהֲלוּ דֹהֲבִיא אֶת־הֵמָּן אֶל־הַמִּשְׁתָּה אֲשֶׁר־

בית יהודה

רש"י

על שֶׁמֶר שִׁתּוֹ סִתְּנוּ בְּרֹאשׁ אֲדָם: (יב) וַיִּשָּׁב
מַרְדֳּכִי. לִשְׁקוֹן מִלְּתַעֲמִיתוֹ: אֲבָל וַחֲפוּי רֹאשׁ.
רְבוּתוֹ מִן פִּירְשׁוֹ סִדְּרָה בְּמִסְכַּת מְגִילָה:
(יג) אֲשֶׁר הַחֲלוֹת לִנְפֹל דָּבָר גִּבּוֹר. אֲמַרְתָּ אֲדָם וְזוֹ
כַּמְשָׁלוֹ לְכֹכְבִּים מִן לַעֲפָר כִּשְׁהֵם יוֹרְדִים
יוֹרְדִים עַד לַעֲפָר וְכִשְׁהֵם עוֹלִים עוֹלִים
עַד לְרִיקָע וְעַד סִכּוּכִים:

תנ"ך

הַיִּסָּס נִצְּבָעַן דִּי קָרוּן אוּיָן קָאָם מִן
שׁ פֿראַקסען מַעֲנֵשׁ: (יב) (וְלִשְׁב פֿרָדִּי).
זָאָגְט רִשִׁי וְלִשְׁקוֹן וְלַמַּעֲנִיתוֹ צוֹ וַיִּין זָאָק
אוֹב פֿאַקסען: (אָבֶל וַחֲפוּי רֹאשׁ). מַרְעָגֶט
רִשִׁי אִיז דָּען הָקֵן אַ אָבֶל גַּעוואָרען?
אַקסעפֿט רִשִׁי וְרַבְּחִינֵי פֿירְשׁוֹ הַדָּבָר
בְּמִסְכָּה מְגִילָה אוֹנֶפֶרַע חֲכָמִים פֿאַקלֶצֶרען
דִּי זָאָק אִין גִּמְרָא מְגִילָה: (יג) (אֲשֶׁר הַחֲלוֹת
לִנְפֹל). וְאָמְרָה אוֹפֵה וְזוֹ נִמְשָׁלוֹ לְכֹכְבִּים
גַּעֲנִיקֶען צוֹ שְׁטַעֲרֶען אוֹב צוֹ פֿאַר
וְיִדְרִיג וַעֲנָן זײ גִּידְרִיג אַזײ ווי דִּי פֿאַר
עוֹלָם עַד לְרִיקָע וְעַד הַכֹּכְבִּים אוֹב וְעַן זײ
וְעַרְעֶרען גִּרִּים וַעֲנָן זײ אַזײ הוּדִי ווי
דִּי שְׁטַעֲרֶען מִן הַיָּמֶל:

שפתי חכמים

הַשְּׁלִישִׁי וְתַלְכָּשׁ אֶסְתֵּר מַלְכוּת יוֹסֵף שְׁלִישִׁי לַשְּׁלִישִׁי סִי:
ב דְּקִיל מִסֵּם אֲכִילוֹת שִׁין כּוֹס. לֹאִל רִשִׁי וְכו' דְּרִשִׁי
כִּפֶּלֶק דְּמִגִּילָה פֶּלֶק: מִן כְּמִרְכָּא כִּפֶּלֶק דְּמִגִּילָה דִּיִּין מִסִּי:
דְּקִרָה כִּי נִפּוֹל תִּפּוֹל לַמָּנוֹי שְׁלִישִׁי לַמָּנוֹי לֹאִל מִלְּפָד
פִּירֹשׁ עִי:

(י) וַיֹּאמֶר הָאֵם דָּעַר קַעֲנִיג גִּיזָאָגְט צוֹא
הַקָּרוּן סִתְּרָנֵם גַּעֲשׂוּיִנְד דָּאָם קִלִּיד אוֹב
דָּעַם פֿאַרד ווי דו הָאָסְט גִּיזָאָגְט אוֹב סְהו
אַזײ מִיט דָּעַם יוֹדֵעַן מִרְדֳּכִי וְעַלְקֶר זִיגֶט
אִין מִיין קַעֲנִיגֶלֶקֶען הוּדִי זָאָלֶסט גִּיט
וַאֲנֵעַן אָנְדֶּרשׁ צוֹ סְהָאן ווי דוֹא הָאָסְט
גִּיזָאָגְט: (יא) גִּימָה הָקֵן הָאֵם גַּעוֹמֶען דָּס
קִלִּיד אוֹב דָּעַם פֿאַרד גִּיבֶשׁ אוֹב עַר הָט
פֿאַרדִּין אָנְדֶּרשִׁיִּדֶעט אוֹב עַר הָאֵם אִים
אַרִים גַּעֲשִׁירט אוּיף דָּעַם פֿאַרד גִּימָה אוֹב
הָאֵם פֿאַר אִים אוֹיִסְגֶּרֶפֿן לִבָּה אַזײ סְהוּט
מִעַן מִיט אַ מָאן וְעַלְקֶען דָּעַר קַעֲנִיג וויִל
אוֹיִסְר אָנְדֶּרשִׁיִּדֶעט עֲהָרַע וויינן: (יב) גִּיבֶשׁ:
מִרְדֳּכִי הָאֵם ווי גִּיבֶשׁ דָּעַם אוֹמֶנְקֶעֱהֶרֶט
אִין קַעֲנִיגֶלֶקֶען סְטַעֲר אוֹב הָקֵן גִּימָה אִיז
אִיִּיקֶנְדִּיג אֲהִיִּים גִּיזָאָגְט אֲבָל פֿאַררִיִּיקֶרֶט

מִן דִּי גִרִּיִּיסֶע שְׁאָנְדֶּע: (י) גִּימָה אוֹב הָט
פֿאַרד דָּעַר־זִיִּילֶט וַיִּין פֿאַר וַיִּרֶשׁ אוֹב וַיִּיעַ
פֿאַרִיִּינְדֶּע וְזָאָם מִיט אִים הָט פֿאַקִּירט גִּימָה
לִי הָאָפֶען אִים דִּי פֿאַרפֿאַהֲרֶענֶע פֿאַרִיִּינְד צוֹ
וַאֲמַעַן מִיט וַיִּין פֿאַר וַיִּרֶשׁ גִּיזָאָגְט אִים
וְעַן מִרְדֳּכִי אִינֶם וויִיקֶלֶדֶד מִן יוֹדִישֶׁען
הַפֿאַקִּירט אֲשֶׁר מִחִיִּית אִיז אַז דו הָאָסְט
שׁוּן אִיִּיקֶמָהֶל אָנְדֶּרשִׁיִּינֶען צוֹא פֿאַלֶען
פֿאַר אִים וְעַסְטוֹ אִים שׁוּן גִּיט פֿייקוֹמֶען
גִּי וְעַסְט גִּיבֶשׁ אִיִּיקֶמֶר סִיפֶער פֿאַר אִים
פֿאַלֶען: (יד) עוֹרֶם זײ הָאָבֶן גִּיבֶשׁ
אִין מִיטִין רִיִּינֶן אוֹב דִּי קַעֲנִיגֶלֶקֶען פֿאַרִיִּינֶע
וְעַנָּען אָנְדֶּרשִׁיִּינֶען גִּימָה לִי אוֹב הָאָבֶן גִּימָה
אִיִּילֶען הָקֵן עַר זָאָל שְׁנַעֲל קוֹמֶען צוֹם
מִאָהֶל צִיִּים וְזָאָם דִּי קַעֲנִיג אֶסְתֵּר הָאֵם
צוֹנְעֶפֿאַרִיִּיסֶעט:

עֲשֵׂתָהּ אֶסְתֵּר: ז א יִבְאֵה הַמֶּלֶךְ וְהָמֵן לְשִׁתּוֹת עַם־אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָּה:
 ב וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאֶסְתֵּר גַּם בְּיוֹם הַשְּׁנִי בְּמִשְׁתֶּה הַיַּיִן מִה־שְּׁאֵלַתְךָ
 אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָּה וְתִתֶּנְךָ לָךְ וּמִה־בִּקְשֶׁתְךָ עַד־חֲצֵי הַמַּלְכוּת וְתַעַשׂ:
 ג וְתֵעַן אֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָּה וְתֹאמַר אִם־מִצְאֵתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הַמֶּלֶךְ
 וְאִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב תִּתֶּנְךָ לִּי נַפְשִׁי בְּשִׁאלַתִּי וְעַמִּי בְּבִקְשֵׁתִי:
 ד כִּי נִמְכְּרָנוּ אֲנִי וְעַמִּי לְהַשְׁמִיד לְהַרְגוֹ וְלִאבְדּוֹ וְאֵלּוּ לְעַבְדֵּי
 וְלִשְׁפָחוֹת נִמְכְּרָנוּ הַחַרְשֵׁתִי כִּי אֵין הָצַר שׁוֹה בְּנוֹךְ הַמֶּלֶךְ: ס
 ה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אַחֲשֵׁרוּשׁ וַיֹּאמֶר לְאֶסְתֵּר הַמֶּלֶכָּה מִי הוּא וְהָ

בית יהודא

ז (ג) (תנתן לי נפשי). ושלא אהרג בשלשה
 עשר באדרו איך זל גיט געהרגט ווערען
 דעם דרייצען טאג אין אדר ושגורף גוירט
 הריגה על צמי ומולתיו וואס דו האסט
 גוזר געווען דאמאלס אויסצוהרגענען מיין
 פאלק אין שטאם: (ועמרי). ונתן לי בבקשתי
 שלא ירגו אוג מיין פאלק בעט איך איך
 זאגען גיט געהרגט ווערען וואס תאמר מה
 איכפת לך אויב וועסט מיך פרעגען וואס
 ארט מיך דאס פאלק ופי איכנה אוכל
 וראיתיו ווי וועל איך איבער האלטן דאס
 צו זעהן: (ד) (פי אין הצר שוה בנוך
 המלך). ואינו חושש בנוך המלך אים ארט
 גיט דער קיינערליכער שאדען ושאירו
 אותם לעבדים ולשפחות וקבל הממונ ונייל
 זאגען פארקויף וי פאר קנעכט און דינסטן
 לעבדים הם וורעם אדער זאלסט ויי געמען
 קנעכט: (ה) (ויאמר המלך אחשורוש ויאמר
 שנאמר ויאמר ויאמר שני פעמים אינו
 ויאמר קימט נאר צו דרשנען וימדרשו של
 ויאמר איז ובתחלה היה מדבר עמה על
 וואנעט וי שטאמט האט ער מיט איהר גערעט דורך א שדים ועכשיו שדע
 שממספחת מלכים היא דבר עמה הוא בעצמו יעצט אז ער איז געוואר געווארען
 פירוש ע"ט

ז (א) נבא דער קעניג און הקן ווענען
 געקומען מיט שפיינען מיט די
 קעניגן אסתר: (ב) ניאמר דר קעניג זאגט
 אויף דם צווייטען טאג ויזר ביים טרינקן
 דא וויין צוא אסתר אין וואס באשטייט
 זיין וואונש. קעניגען אסתר ונתן און עס
 זאל געגעבען ווערען יסה און אין וואס
 באשטייט זיין ביטטע, זאגאר א האלבע
 קעניגרייך וועט עס איך ערשילט ווערען:
 (ג) נמשן האט די קעניגן אסתר געענטפערט
 אים אויב איך האב געפונען גוטסט אין
 זייןש אויגען און אויב דער קעניג וועט

ואיזה הוא אשר מלאו לבו לעשות בן: ויתאמר אסתר איש צר ואויב המן הרע הזה והמן נבעת מלפני המלך והמלכה: והמלך גם בחמתו ממשתה היון אל-ננת הביתן והמן עמד לבקש על-נפשו מאסתר המלכה כי ראה פירכיתה אליו הרעה מאת המלך: והמלך שב מננת הביתן אל-ביתו משתה היון והמן נפל על-המטה אשר אסתר עליה ויאמר המלך הגם לכבוש את-המלכה עמי בבית הרב ר יצא מפי המלך ופני המן חסוי: ויאמר הרבונה אחר מן-הסריסים לפני המלך גם הגה-העץ

בית יהודא

רש"י

דס זי שטאמט פון א קיינליקע פאמיליע קעט צו זיין קעסט מיט איר געזעט: (ז) (כי קלטה). ונגמרה הרעה ונשנאה ונשקפה וזין שלדקסן איז געענדיגט אונד האט אויף אים געברענגט פיינדשאפט אונד געקע: (ח) (וקמן נאשלו). ונשקפה דחפון א מלך האט אים גיטלישן: (על המטה אשר אסתר עמיתו). וזין קלה לישב בעדקה על צדן על גבי המטה וזי פלעגט ביי דעם עסען וזין אונגעלעגט אויף בעטלעך וכו' שטאמט גראש הספרו אזוי ווי עס שטייט אין אנהייב מנינה ומסות וזה וקמן געקעט: (הגם לכבוש). וזין תיפה וסנקמה כלומר נגמרה שגאלה געשאלט ויעס בו נקמה: פ וסמן נפל נפל מבעל לכה סמלך דוחפו וסכי או' כפ"ק דמנילס ופירש"י נפל משמע לשון פושט וסוכן נפל פירש

שליח עכשיו שידע שממשפות מלכים היא דבר עמס סוף בעלמו: (ו) כי בדתה. נגמרה הרעה פ וסנקמה וסנקמה: (ח) וזמן נפל. ס המלך דחפו: על המטה אשר אסתר עמיתו. וזין פסל יושב בסעודה על לדן על גבי המכות כמו שגמור בראש הספר מסות וסכ וסכ לבני המטה: (הגם רכבו). לשון תימה הוא לכבוש אלנוס בחוקה כמו (במדבר לב כב) ונכנסה הארץ: (פ) גם הגה העץ. גם רעה אחרת עשה שסכן סמן למות אוסכו של מלך שגאל סמלך מוס המות:

מה

אונגעגרייט גילדענע אונד וילדענע בעטען וואו דאס איז א וואונדער וילדענע איז שייטש וואונדער צו פארגענואלדיגען וכו' ונגעשעה הארץ אזוי ווי עס שטייט דאס לאנד וועט מיט געוואלט צוגענומען ווערען: (ט) (גם הגה העץ). וגם רעה אחרת עשהו המן הם נד א שלדקסן געטאן ושהתין העץ לתלות אוהבו של מלך ער הט אונגעגרייט אבויס אויסצוגעקן דס קיינערס אפריינד ושהתיר המלך מסם המנות וועלכער האט שפתי חכמים

הרעה דמלל ידע לו עוד כאשר אירע כחמת לכ"ס שגאלה וסנקמה כלומר נגמרה שגאלה געשאלט ויעס בו נקמה: פ וסמן נפל נפל מבעל לכה סמלך דוחפו וסכי או' כפ"ק דמנילס ופירש"י נפל משמע לשון פושט וסוכן נפל פירש

האמר לו אומס ונמשלת לפסח ולכוכבים וכו' גם רש"י שיקר דיוקן מסיפס דקרא לכן כתב וגו' להורות שדיוקן שפס סכ' אחרי: ע סי' של כלתה נגמרה ואחר ק"ל פס רשע פשו לו שומר כלתה הרעה וסוד כפה ידע שנגמרה פירוש

האט געוואלט אזוינס צו קעגן: (ו) נמאד האט אסתר געענטפערט איש דר גרויזאמר אונד ראכענער פיינד איז דער געמיינער המן אונד המן איז דער זיטערס געווארען. פירקענד פארען בעס פון קעניג אונד פון די קעניגען: (ז) וסלך אונד דער קעניג איז מיט גרויס גארען אויסגעשטאנען פון דעם מאהקציט וויין אונד איז אריין אין שקלאס גארען וסון אונד המן איז געגליקן אום אויסצוגעשטן מען זאל אים דס לעבן שענקען בי דען ער האט שפערשטאנען דס פון קעניג'ס זייט איז שוין ויין אונגליק געשלאסען: (ח) וסלך אז דער קעניג הט

זיך פון גארען צוריק אין שפיתענאל אומגעקעקערט וסון ערשט המן פאלט אויף די סאפע אויף וועלכע אסתר איז געזעסן ניאמט האט זיך דער קעניג אפגערוקען הגם דגילש ווילקטו די קעניגען זאגאר אין מיין הויז געוואס אנטהאן סדךר ווי גור דער ווארט איז פון קעניגס מילד גרויס יגוי המן וסו הט מען המן געזיכט באדקט: (ט) ניאמט האט זיך איינער פון דס קעניגס געזינטע מיטן נאמען חרבונה אפגערוקען אזוי אז דר קעניג הט עס גינקעט הערן. עס שטייט גאד גרייט דער גאקאן אויף וועלכען המן האט גיוואלט אויספיינגען מרדכי

אשר-עשה המן למרדכי אשר דבר-טוב על-המלך עמך בבית
המן נבה חמשים אמה ויאמר המלך תלהו עליו: ויתלו את-
המן על-העץ אשר-הכין למרדכי וחמת המלך שכבה: ס
ח א ביום ההוא נתן המלך אחשוורוש לאסתר המלכה את-בית
המן צרר היהודים יתיר ומרדכי בא לפני המלך פי-הגידה
אסתר מה הוא-לה: ב יוסר המלך את-טבעתו אשר העביר
מהמן ויתנה למרדכי ותשם אסתר את-מרדכי על-בית המן: ס
ג ויתוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותפל לפני רגליו ותכד
ותתחנן-לו להעביר את-ידעת המן האנוני ואת מחשבתו אשר
חשב על-היהודים: ד ויושב המלך לאסתר את שרבו הוהב
ותקם אסתר ותעמד לפני המלך: ה ותאמר אסתר-המלך טוב
ואם-מצאתי חן לפניו וכשר הדבר לפני המלך וטובה אני בעיניו
יכתב להשיב את-הספרים מחשבת המן בן-המדתא האנוני אשר
כתב לאבד את-היהודים אשר בכל-מדינות המלך: ו כי איכבה
אוכל וראיתי ברעה אשר-מצא את-עמי ואיכבה אוכל וראיתי
באברן מולדתי: ס ויאמר המלך אחשוורוש לאסתר המלכה

בית יהודה

רשי

ח (א) (מה הוא לה). ואף הוא קרוב להו
וואס א פאמיליע ער געהערט
איר: (ג) להעביר את רעת המן. ושל
תתקיים עצתו הרקוהו זיין שלעקטע עצה
פירוש ע"ט

מרדכי'ן דעם קעניגס רעסער ביי איהם
אין הויז. סופציג איינען די הויף, נאכד
הט דער קעניג גיזאגט היינט המן אויף
אים: (י) נתיידי הט מען המן'ען אויפגעהנגן
אויף דעם ועלבען גאלגאן. וועלכען ער
האט אן גיגרייט פאר מרדכי'ן נחמך דאן
איז דם קעניגס צארען געשטעלט געווארן:
ד (א) ביום ההוא באף אין דעם ועלבען
טאג האט דר קעניג אחשוורוש
אונגעקענען די קעניגען אסתר אה בית די
הויז פון דעם יודענפיינד המן יודידי און
מרדכי וואהר פארגעשטעלט פון דם קעניג
דען אסתר האט אים גיזאגט וואס ער איז
איהער: (ב) וישי און דער קעניג האט
זיין זיגערונג אראפגענומען וועלכען ער
האט פון המן'ען צוויק גענומן און הט
אים מרדכי'ן איבערגעגעבען נחש און
אסתר הט גימאכט מרדכי'ן פון אפערנאוואסטר
איבער המן'ס הויז: (ג) נחישף אסתר האט
אבער ווידער גערעדט צום קעניג, און הט

זיך צוא זיינע פיס גיווארפען נמכה און
זי האט גיוויינט און אים שטארק גיבעטן
צו פארניכטען דיא שלעכטס וואס המן
האט אנגעמאכט און זיינע ביינע גידאנקן
וועגען דיא אידען: (ד) ויושב האט דער
קעניג דער לאנגט אסתרן דעם גאלגענעם
רוט נחמך איז זי אויפגעשטאנען פון דר
ערד און האט זיך גלייכגעשטעלט פארן
קעניג: (ה) נחמך און האט אזוי גיזאגט
אם ווען דער קעניג וועט גוט זיין און
מיין פארשלאג וועט איהם געפעלן וטובה
און אף האב איינגען ווערטה אין זיינע
אויגען נחמך זאל מען שרייבען אז מען
זאל צוריק נעמען זי ברירה, אשר און אין
וועלכע ער האט געשריבען דאס מען זאל
אלע יודען פון קעניגס לענדער פערניכטן:
(ו) כי איכבה דען ווי קען אף אויסנאלטן
צו צוהעהן דעם אונגליק וואס מיין פאלק
וועט טרעפען: (ז) נאכד האט דר קעניג
גיזאגט צו די קעניגן אסתר און צו מרדכי

דעם

וְלִמְרֹדְכִי הַיְּהוּדִי הִנֵּה בֵּית-הָמֶן נִתְּתִי לְאַסְתֵּר וְאֶתָּה תִּהְיֶה עַל-
הַעֵץ עַל אֲשֶׁר-שָׁלַח יָדוֹ בַּיהוּדִים יִתֵּר : ^ה וְאַתָּם כְּתֹבוּ עַל-
יְהוּדִים כְּמוֹב בְּעִינֵיכֶם בְּשֵׁם הַמֶּלֶךְ וְחַתְמוּ בְּמַטְעַת הַמֶּלֶךְ כִּי-
כָּתַב אֲשֶׁר-נִכְתַּב בְּשֵׁם-הַמֶּלֶךְ וְנִהְיֶה בְּמַטְעַת הַמֶּלֶךְ אִין לְהַשִּׁיב :
^ט וַיִּקְרְאוּ סְפָר־הַמֶּלֶךְ בַּעַת--הַהוּא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי הוּא-חֹדֶשׁ
סִין בְּשָׁלוֹשָׁה וְעֶשְׂרִים בּוֹ וַיִּפְתַּח בְּכָל-אֲשֶׁר-צִוָּה מְרֹדְכִי אֶל-
יְהוּדִים וְאֶל הָאֲחֵשְׁרָפָנִים וְהַפָּחוֹת וְשָׂרֵי הַמְּדִינֹת אֲשֶׁר מֵהֶרֶד
וְעַד-כּוֹשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה מְדִינָה וּמְדִינָה בְּכַתְּבָהּ וְעַם
וְעַם כָּל-שׁוֹנֵי וְאֶל-יְהוּדִים בְּכַתְּבָם וְכָל-שׁוֹנֵם : ^י וַיִּכְתֹּב בְּשֵׁם
הַמֶּלֶךְ אֲחֵשְׁרוּשׁ וַיְחַתֵּם בְּמַטְעַת הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁלַח סְפָרִים בְּיַד
הָרָצִים בְּסוּסִים לִכְבֵּי הָרֶכֶשׁ הָאֲחֻשְׁתָּרָנִים בְּנֵי הָרַמְכִּים : ^{יא} אֲשֶׁר

רש"י

בית המן וגו' ומעטס צי הכל רואים שאני
חפץ בכס וכל מה שחאמרתי ואלמתי הכל
שמאמי הוא לשיכר חן לריכז אחס להשיבס
אלא קתבו ספרים ספרים כמוב בעיניכס :
(ח) אין דחשיב. חין נאס להשיבו ולעשות
כתב סמלך בזיוף : (ס) ככתבה בזויות
סלס : בלשונה. הוא הדיבור : (י) ביד הרצים.
רוכבי סוסים שלום להס לרוץ : האחשתרנים.
מין
ווי אייד געפעלט : (ח) (אין קהש"ב). ואין
קערען וקעשלות קתב סמלך בזיוף אוג צו
(ס) (בכתבה). ובאותיות קלתו מיט די ועקבע שריפט : (כלשונה). והוא הדיבור די שפראך :
(י) (ביד הרצים). ורוכבי סוסים קעזנה להם לרוץ ער האט געהייסען די רייטער שפעל
לויפען : (האחשתרנים). ומין גמלים הממהרים לרוץ א מין שפעל לויפענדיג

שפתי חכמים

חפיד רולם לוקוק ועלך מפילו : צ דקל סיה בקשה
לספר מתשנות טען וסוף פשיב סנס בית המן ואין וס
פירוש ע"ס

דס יודען חנה איך האב שוין הקנס הוין
אונזע גיגען אסטרן אוג אים אליין האט
מען אויף גיהאנגען על ווייל ער האט
גינאקט שלעקסט קטאן די יודן : (ח) ואחס
אז איר שרייבט וועגען דיא יודען אין
קעניגליכען נאמען ווי פר אייד אין בעסר
וחתמי אוג בעזיגעלט עס מיטן קעניגליכן
זיגעל גי קהי דען יענעמס שרייבן וואס
איז איינקאהל אין קעניגס נאמן געשריבן
אוג מיטן קעניגליכען זיגעל בעלייגט אין
דחשיב קען מען עס שוין גיט צוריק נעמן :
(ס) ויגראי גלייך וועגן גערופען גינארען
די קעניגליכע געהיים שרייבער געת דס
וואקער אין דריטען קאנאט, סיון, דס דריי
אז גוואנדיקסטען ניקאט אוג מען האט

נָתַן הַמֶּלֶךְ לַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּכָל-עִיר-וָעִיר לְהִקְהֵל וּלְעֲמֹד עַל-
נַפְשָׁם לְהַשְׁמֹד לְהַרְגוֹ וּלְאַבֵּד אֶת-כָּל-חַיִּל עִם וּמְדִינָה הָאֲרָם
אֹתָם מִן הַיָּמִים וּשְׁלָמָם לְכוּ: יג בְּיוֹם אֶחָד בְּכָל-מְדִינַת הַמֶּלֶךְ
אֲחֻשׁרוּשׁ בְּשָׁלוּשָׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ שְׁנֵים-עָשָׂר הוּא-חֹדֶשׁ אָדָר:
יד פֶּתְשָׁנוּ הַכְּתָב לְהַנְתִּין דָּת בְּכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה גָּלוּי לְכָל-הָעַמִּים
וּלְהוֹת הַיהוּדִים יִתִּיר עַתּוּדִים עַתִּידִים קִרִי לַיּוֹם הַזֶּה לְהַנְקֵם
מֵאִיבֵיהֶם: יז הָרָצִים רַכְבֵּי הָרֶכֶשׁ הָאֲחֻשְׁתָּרִים יֵצְאוּ מִבְּהֵלִים
וּדְחוּפִים בְּדַבַּר הַמֶּלֶךְ וְהָדָת נִתְּנָה בְּשׁוֹשֶׁן הַבִּירָה: טו וּמִדְּכִי
יֵצְאוּ מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלָבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹר וְעִשְׂתָּר וְהָב
נְדוּלָה וְתַכְרִיךְ בּוֹץ וְאַרְגָּמָן וְהָעִיר שׁוֹשֶׁן צָהֳלָה וּשְׂמַחָה: טז לַיהוּדִים
הָיְתָה אוֹרָה וּשְׂמַחָה וּשְׁשׁוֹן וִיקָר: יז וּבְכָל-מְדִינָה וּמְדִינָה וּבְכָל-
עִיר וָעִיר מְקוֹם אֲשֶׁר דָּבַר-הַמֶּלֶךְ וְדָתוֹ מִגֵּיעַ שְׂמַחָה וּשְׁשׁוֹן

רש"י

בית יהודא

קעמיל: (יא) וּשְׁלָמָם לְכוּ. וּבְאֲשֶׁר נִכְתָּב
בְּרָאשׁוֹנוֹת אוֹרֵי וְיִי עָם אִיזוּ גְעֻרֵיבֶעַן
בְּעוֹרָאן אִין דִּי עָרְשָׁטַע בְּרִיעֵץ וְהָם בְּבִיחָה
לֹא שָׁלוּ אֵת יְדָם אֲבָר דִּי יוֹדֵעַן הִבְעֵן נִיט
רֵאבִירָט וְשִׁהֲרָאוּ לִפְלִי שְׁלֹא נִבְעָה לְשֵׁם קְמָוִן
דְּעִרְמִיט יַעֲדֵעַן צוֹ וְנִייעֵן אִזוּ וְיִי הָאֲבֵעַן
נִיט גְעֻהֲנֵעַת דִּי עֲמָלָקִים כְּדִי פֻּן וְיִיעֵר
גְּעָלֵט צוֹ גְּעִינֵסֶעַן: (יג) פֶּתְשָׁנוּ. וְאִגְרָת
מְסוּרָשׁ אֵל אוֹיְמָגַעֲקֵלְעִרְטֵעַר דְּעִקְרֵעַט.
מִהֲרָה מִעַן הָאֵט וְיִי גְעֻהֲיִסֶעַן וְהָם שְׁנֵעֲלֵעַר
וְיִי הָאֲבֵעַן קִיין צִיט נִיט גְעֻהֲאֵט וְשִׁהֲרָה
דָּאֵס וְיִי הָאֲבֵעַן וְיִי גְעֻמָּוִט פֻּעֲדֵעֲרֵעַן
(טו) וְתַכְרִיךְ בּוֹץ. וּמַעֲטָה בּוֹץ טְלִית הָעֵשׂוֹי
פִּירוּשׁ ע"ס

מִין גְּמֻלִים הַמִּמְהָרִים לְכוּ: (יח) וּשְׁלָמָם
לְכוּ. כְּאֶשֶׁר נִכְתָּב בְּרָאשׁוֹנוֹת וְהָם צְדָה לֹא
שָׁלוּ אֵת יְדָם שְׁהָרָה לְכָל שְׁלֹא נִבְעָה לְשֵׁם
מִמּוֹן: (יג) פֶּתְשָׁנוּ. אִגְרָת מְסוּרָשׁ: (יד) מִבְּהֵלִים
מִמְהָרִים לוֹתֵם לַעֲשׂוֹת מִהֲרָה לְפִי שְׁלֹא הִיט
לְהָס פְּנָאִי שְׁהִיט לְהָס לְהַקִּידִם רְלִיט הַרְאֻשִׁים
לְהַעֲבִירִם: (טו) וְחִבְרִיד בּוֹץ. מַעֲטָה בּוֹץ
טְלִית
(יד) מִבְּהֵלִים. וּמִמְהָרִים אוֹתָם לַעֲשׂוֹת
לְיוֹפֵעַן וְלִפִּי שְׁלֹא הָיָה לְהָם פְּנָאִי וְיִי
לְהָם לְהָם לְהָקִידִם רְצִים הַרְאֻשִׁים וְלַעֲבִירָם
אִינֵן אִיבְעִרְאֵנֵעַן דִּי עָרְשָׁטַע רִיטֵעַר:
קְהַמְעָטָו אֵל קְלִיד פֻּן אִידֵעֲלֵעַן לִינֵעַן

וְלִהְיוֹת אוֹר דִּי יוֹדֵעַן מַעֲנֵן וְיִין פֻּאָרְגִּירִיט
אוֹיף דִּינֵעַן טָאג רֵאכֶע צו גְּעָמֵן פֻּן וְיִיעֲרֵעַ
פִּינֵד: (יד) הָרָצִים דִּיא קוֹרִיעֲרֵעַן אוֹיף
רֵאסֶעַן אוֹר דְּרֵאמֵאדֵעֲרֵעַן וְעָנֵן דִּינֵעַן
שְׁנֵעֲלֵ פֻאָנֵאדֵעַר גְּעָפֵאָר מִיט' קְנֵנִיגִלִּיכֵן
אוֹקָא וְהָהּ אוֹר אִין שׁוֹשֶׁן אִיז עַר אִיבְעִרָל
אוֹיִסְגֵּעֲוּפֵעַן גְּעוֹרָרֵעַן: (טו) וְיִתְרֵכִי אוֹר
מִדְּכִי אִיז אֲרוֹרִים פֻּן קְעִנִיג אֲנֵעֲטָהָן
אִין קְנֵנִיגִלִּיכֶע גִּיוֹרָאדֵעַ הִימַעַל וְהָעִיר דָּס
וְעֵהֲעֵנִדִיג וְעָנֵן דִּי יוֹדֵעַן פֻּן שׁוֹשֶׁן מִרִּילֵאדִי
גְּעוֹרָרֵעַן: (טו) לְהִיגֵדִים דִּי יוֹדֵעַן אִיז גִּיוֹרָאדִי
לִיכְטִיג. מַעַן הָאֵט גִּימָאכְט פֻּרִיין פֻּסְטֵעַ
אוֹר מַעַן אִיז גְּעוֹרָעַן לִפְטִיג: (יז) וְכִכֵּי מְדִינָה
אוֹר אִין יַעֲדֵעַר לֵאנֵד אוֹר יַעֲדֵעַ שְׁטָאט וְיִ
דְּעַר קִינֵעֲרִלִיכֶעַר אוֹקָא אִיז אֲנֵעֲקוֹמֵעַן
הָאֲבֵעַן וְיִי דִי יוֹדֵעַן שְׁטָאק גִּיפִרִיט וְרִיט

אֲשֶׁר וְהָם גְּעִפִּנֵעַן וְיִי אִין יַעֲדֵעַר שְׁטָאט
וְיִי צו פֻּעֲרֵאמֵלֵן אוֹר וְיִי צו פֻּעֲרֵהִיידִיגֵן
הַשְׁחִיר אוֹיף צוֹא פֻּאָרְטִילִיגֵעַן. הִרְגֵּעֵעַן
אוֹר פֻּעֲרִינִיכֵעַן יַעֲדֵעַ פִּינִיגִלִּיכֶע פֻּאָלִקֵס
פֻּעֲרֵאמִלִּיגֵן אִין יַעֲדֵעַ לֵאנֵד וְעוֹלְכֶע וְעוֹלֵן
וְיִי וְעוֹלֵעַן שְׁעָכֶסֶט טָהָן אִיטֵם וְיִי אוֹר
וְיִיעֲרֵעַר קִינֵדִר אוֹר פֻּרֵעַן וְיִי שְׁטָאט אוֹר וְיִיעֲרֵעַר
פֻּאָרְמֵעֵעַן צו פֻּלִּינֵעֲרֵעַן: (יב) בְּיוֹם דִּי
עֲרֹלְבוּנִים אִיז גְּעֻעֲבֵעַן אוֹיף אִיין טָאג
אִין אֵלֶע קְנֵנִיגִלִּיכֶע לְעֵנֵדִר וְהָם גִּיְהֵעֲרִין
אֲחֻשׁרוּשִׁין בְּשִׁיחָה אוֹיף דָּעַם דִּרִייעֲעֵטֵן
טָאג פֻּן צוֹנֵעֲלִפֶטֶען מֵאֵנֵאט. דָּאֵס אִיז
אָדָר: (יג) שְׁשׁוֹן אִיין קֵאפִיט פֻּן דִּינֵעַן
בֵּאפֶעַל זָאָל פֻּאָנֵאדֵעַר גְּעֻטִּילִיכֶע וְעוֹרֵעַן
אִין יַעֲדֵעַ לֵאנֵד אִיט אִיין קִינֵעֲרִלִיכֶעַר אוֹקָא
גִּיְיִ אוֹר אֵלֶע אוֹנְטֵעֲרֵטָהָנֵן זָאָל וְיִיסֶעַן

לַיהוּדִים מִשְׁתָּה וַיּוֹסֶה שׁוֹב וּרְבִים מֵעַמֵּי הָאָרֶץ מִתִּיחִידִים בִּי-נֶפֶל
פַּחַד-הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם: ט * וּבְשָׁנִים עֶשֶׂר חָדָשׁ הוּא-חָדָשׁ אֲדָר
בְּשְׁלוֹשָׁה עָשָׂר יוֹם בּוֹ אֲשֶׁר הִגִּיעַ דְּבַר-הַמֶּלֶךְ וּדְתוֹ לַהֲעִסֹת
בַּיּוֹם אֲשֶׁר שָׁבְרוּ אִיבֵי הַיְּהוּדִים לְשָׁלוֹם בָּהֶם וְנִהְפָּדוּ הוּא אֲשֶׁר
יִשְׁלֹמוּ הַיְּהוּדִים הֵמָּה בְּשָׁנֵיהֶם: י נִקְהְלוּ הַיְּהוּדִים בְּעִרְיָהֶם
בְּכָל-מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ אַחֲשֹׁרוֹשׁ לְשַׁלַּח יָד בַּמִּבְכָּשִׁי רַעְתָם וְאִישׁ
לֹא-עָמַד בַּפְּנֵיהֶם בִּי-נֶפֶל פַּחַד עַל-כָּל-הָעַמִּים: יא וְכָל-שָׂרֵי
הַמְּדִינֹת וְהָאֲחֻשְׁדֵּרפָּנִים וְהַפָּהוֹת וְעַשֵׂי הַמְּלָאכָה אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ
מִנְשָׂאִים אֶת-הַיְּהוּדִים בִּי-נֶפֶל פַּחַד-מִרְדְּכִי עֲלֵיהֶם: יב בִּי-נִגְדוֹל
מִרְדְּכִי בְּבֵית הַמֶּלֶךְ וּשְׁמֻעוֹ הוֹלֵךְ בְּכָל-הַמְּדִינֹת בִּי-הָאִישׁ מִרְדְּכִי
הוֹלֵךְ וְנִגְדוֹל: יג וַיָּבֹאוּ הַיְּהוּדִים בְּכָל-אִיבֵיהֶם מִבֶּת-חֶרֶב וְהָרָג
וְאִבְדָּן וַיַּעֲשׂוּ בְּשָׁנֵיהֶם כְּרָצוֹנָם: יד וּבְשׁוֹשֹׁן הִבִּירָה הָרָגוּ הַיְּהוּדִים
וְאִבְדָּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת *אִישׁ: יו וְאֵת פֶּרֶשְׁנֵימָא וְאֵת דִּלְפֹּן וְאֵת
אֶסְפֶּחָא: יז וְאֵת פֹּרְתָא וְאֵת אֲדִרְיָא וְאֵת אֲרִידְתָּא: יח וְאֵת
פֶּרְמִשְׁתָּא וְאֵת אֲרִימִי וְאֵת אֲרִידִי וְאֵת וִילְתָּא: יט עֲשֶׂרֶת בְּנֵי הַמֶּן

*איש בראש חודש ואת בסמוך וצריך לכתובם כעין שירת האוינו ובדף אחד לבדו: No' וצירא וצירא וצירא
ס' אריבא ס' וצירא

רש"י

סלית העשו להעמק: (יז) מתיחידים: מתגוררים:
ט (ג) ועשי המלכה. אותם שהיו ממונים ק
לעשות לרבי המלך: (י) עשרת בני המן. ראיתי
בסדר עולם אלו י שכתבו שם על
יהודה וירושלים כמ"כ בספר עזרא (עזרא
7

באדערשפניש: (י) (עשרת בני המן). וראיתי
שפתי

חסונה לבלתי. לך פירש ומעלה הכל. וזוהי וכו':
פירוש ע"ט

אוג פילע מענטשען פון די פעלקער האבן
זיך מגייר געווען:
ט (א) יב"ט און אז עס איז אנגעקומען
דער דרייצענטער טאג פון
צוועלפטען מאנאט אדר ביום אין דעם
טאג וואס די יידען פיינד האבן געהאפט
צו געוועלטיגען איבער וויא (ג)הי"ד און
וועקער איז פערקערט געווארען אז די
יידען זאלען קענען געוועלטיגען איבער
ווייפער פיינד: (ב) נקמתי האבן זיך אלע
יידען פערזאמעלט אין אלע שטעט פון אלע
לענדער וואס האבען געהערט צום קעניג
אחשורוש ד"ה יד אייגענהענטיג זיך
אפגעקנין מיט דיא וואס וועלן ווייפער
אומגליק וויש אבער קיינער פון די וואס

בית יהודא

איינצוהקלעבן זיך אין אים: (יז) (מתיחידים).
ומתגייירים ויי האבען אנגענומען דעם
ידישען גלויבן:
ט (ג) (ועשי המלכה). (ואותם שהיו ממונים
לעשות לרבי המלך)
באפעלטע אויסצופירען דעם קיינערס
בסדר עולם אלו עשרה שכתבו שטנה על
חכמים

ק דק"ל וכי עובי מלאכה לכד הם נחלק ככתב ועובי
פירוש ע"ט
האבען זיך געשטעלט געגען זיי. הט ויי
גיס גיקענט בייקומן. בי דען וייער פורקט
איז געפאלן אויף אלע פעלקער: (ג) וי"ד
אויף אלע פירקטן. גענעראל גוגענאטארן.
פאשען און אלע קעניגליכע בעאמטע
האבען די יידען אנגעהייבען צו עהרען
בי דען וויא האבען זיך געשטאקען פיר
מירדכיין: (ד) בי גריי דען מירדכי און
געווארן אנגעזעהן ביין קעניג ושמ"י און
וויין רוף האט זיך פערברייטערט אין אלע
לענדער אז בי האיש דער מאן מירדכי וועט
נאך גרעסער ווערען: (ה) (יב) און אזוי
האבען די יודין געשלאגען אלע ווייפער
פיינד מיטן שווערד: (ו) גיש"י און אין
די רעזידענץ האבען וויא געהאנגען פינף
הונדערט

בְּהַמְדָּתָא צִרְר הַיְּהוּדִים הֲרִגוּ וּבִבְהָ לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם : י' בְּיוֹם
הַהוּא בֹא מִסְפֵּר הַהֲרוּגִים בְּשׁוֹשֵׁן הַבֵּירָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ : י"ב וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לֹא־סֹתֵר הַמֶּלֶכָה בְּשׁוֹשֵׁן הַבֵּירָה הֲרִגוּ הַיְּהוּדִים וְאִבֵּר חֲמֵשׁ
מֵאוֹת אִישׁ וְאֵת עֶשְׂרֵת בְּנֵי־הֶמֶן בְּשָׂאֵר מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ מִה עָשׂוּ
וּמִה־שָׁאַלְתָּךְ וַיִּתֵּן לָךְ וּמִה־בִקְשֶׁתְּךָ עוֹד וְתַעַשׂ : י"ג וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר
אִם־עַל־הַמֶּלֶךְ טוֹב יִתֵּן נִס־מֹחַר לַיְּהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשֵׁן לַעֲשׂוֹת
כִּדְת הַיּוֹם וְאֵת עֶשְׂרֵת בְּנֵי־הֶמֶן יִתְּלוּ עַל־הָעֵץ : י"ד וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ
לַעֲשׂוֹת כֵּן וַתִּתֵּן דָּת בְּשׁוֹשֵׁן וְאֵת עֶשְׂרֵת בְּנֵי־הֶמֶן תִּלְּוּ : טו וַיִּקְהֲלוּ
הַיְּהוּדִיִּים יְתִיר אֲשֶׁר־בְּשׁוֹשֵׁן גַּם בְּיוֹם אַרְבַּעַה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר
וַיִּהְרֹגוּ בְּשׁוֹשֵׁן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אִישׁ וּבִבְהָ לֹא שָׁלְחוּ אֶת־יָדָם :

רש"י

בית יהורא

ד' ובמלכות חמסורוס בחחלת מלכותו כתבו
שפסד על יושבי יהודה וירושלים. ומה סוף
השפסד לבסל העולים מן הגולה בימי כורש
שהתחילו לבנות את הבית והלשינו עליהם
הכות' והחדילוס וכשמה כורש ומלך חמסורוס
והתנשא המן דאג שלא יעסקו אותם שבירושלים
בבנין ושלחו בשם חמסורוס לשרי עבר הכסר
לבסל: ובכזה לא שלחו את ידם. שלא יתן סמלך
עין לרס בחמון: (יג) ואת עשרת בני המן יתלו
על העץ. אותם שנהרגו: (יד) ותתן דת. נצור

חוק

מִן גִּלּוֹת אֵין כּוֹרֶשִׁים צִיָּיָן וּשְׁהַתְחִילוּ
וְהַחֲדִילוּ וְיִעֲלֶקֶע הָאֶבֶן גִּעְתָּהִס אֲנִיעְהִיבֵן
זו בויען דאס בית המקדש און די כותים האבען זיי געמסרעט און גיט דערלאזן בויען
ונקשמת כורש ומלך אחשורוש והתנשא המן ודאג שלא יעסקו אותן שבירושלים בבנין
און בויען כורש און געשטארבען און אחשורוש האט איבערגענומען די מלוכה
און געגרייטס המן האט ער געזארגט דערפאר אז די יודען מן ירושלים זאלען
גיט אנעהיבען בויען וועלכע בשם אחשורוש לשרי עבר הנקר לבטלן האט מען געשיקט
זו די הארען מן עבר הנקר אין אחשורוש נאמען זיי גיט צו לאזען ארבעטן: (ובבירה
לא שלחו את ידם). ושלא יתן סמלך עין צרה במקומו דער מלך זאל זיי גיט מקנא
זיין וועגען דעם אנגערויבעטן ערד: (יג) ואת עשרת בני המן יתלו על העץ.
ואותן שנהרגו די וואס זענען געהרגע געזארגען: (יד) ותתן דת). ונצור חוק
פירוש ע"ט

די האסט נאך צו פערלאנגן וועט עס אויך
געווייליגט ווערען וועג געשפד האסטו נאך
אוראונש זאל עס געשעקן: (יג) ואתם הם
זי געקנטערט ווערן דר קעניג וועט איינשטערן
זאל מען די יודען מן שושן אויך פארקלגן
ערלויבען צו טהאן ווי היינט ווא און די
קערפער מן המס צעהן זין זאל מען
הענגען: (יד) ואתם הם דר קעניג גיזאנט
אז עס קען אזוי זיין נחמין און מען הט
דעם באפעל באקאנט געמאכט אין שושן

א"ר

יהודה וירושלים כמו שקתוב בספר צורא
ובמלכות אחשורוש בחחלת מלכותו כתבו
שקנה על יושבי יהודה וירושלים אין סדר
עלם שטיט אז דאס וואס שטיט
אין צורא דאס אנפאנגס מן אחשורוש
רעגירען האט מען געשרייען שלעקס
אויף די יודען מן יהודה וירושלים. די
שרייבער זענען געווען די צעהן ווען
המן ומה היא השקנה ווס פאר אשלקס
האבען זיי געשריבען ולבסל העולים
מן הגולה בימי כורש צו שטערען די ארבעט
מן די יודען וואס זענען אויפגעבאנגן
לבנות את הבית והלשינו עליהם הכותים
זו בויען דאס בית המקדש און די כותים האבען זיי געמסרעט און גיט דערלאזן בויען
ונקשמת כורש ומלך אחשורוש והתנשא המן ודאג שלא יעסקו אותן שבירושלים בבנין
און בויען כורש און געשטארבען און אחשורוש האט איבערגענומען די מלוכה
און געגרייטס המן האט ער געזארגט דערפאר אז די יודען מן ירושלים זאלען
גיט אנעהיבען בויען וועלכע בשם אחשורוש לשרי עבר הנקר לבטלן האט מען געשיקט
זו די הארען מן עבר הנקר אין אחשורוש נאמען זיי גיט צו לאזען ארבעטן: (ובבירה
לא שלחו את ידם). ושלא יתן סמלך עין צרה במקומו דער מלך זאל זיי גיט מקנא
זיין וועגען דעם אנגערויבעטן ערד: (יג) ואת עשרת בני המן יתלו על העץ.
ואותן שנהרגו די וואס זענען געהרגע געזארגען: (יד) ותתן דת). ונצור חוק
פירוש ע"ט

הונדערט מאן און המס צעהן קינדער ובכזה
נאר זייער פארמעגן האבן זיי גיט גילירט:
(יא) ביום דעם זעלבען טאג הט מען דם
קעניג דערלאנגט די צאהל מן די גיהנומע
אין די רעזידענץ: (יב) ואתם הם דער
קעניג געזאנט אז די קעניגער אסתר. די
יודען האבען אין שושן געהרגעט מינה
הונדערט מאן אויך המס צעהן קינדער.
און ווער ווייס וויסיל זיי האבן געהרגע
אין די איבעריגע פראווינצן ומה דאך אויב

טז ושאר היהודים אשר במדינות המלך נקדחו ועמדו על-נפשם ונח מאיביהם והרגו בשנאיהם חמשה ושבעים אלף ובבזה לא שלחו את-ידם: יז ביום-שלושה עשר לחודש אדר נח בארבעה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה: יח והיהודיים יתיר אשר-בששון נקדחו בשלושה עשר בו ובארבעה עשר בו ונח בחמשה עשר בו ועשה אתו יום משתה ושמחה: יט על-כן היהודים הפרושים הפרים קרי הישבים בערי הפרוות עשים את יום ארבעה עשר לחודש אדר שמחה ומשתה ויום טוב ומשלח מנות איש לרעהו: כא וכתב מרדכי את-הדברים האלה וישלח ספרים אל-כל-היהודים אשר בכל-מדינות המלך אחשורוש

בית יהודה

רש"י

פאת המלך קס איז אריינגעגעבן געווארן א קיינערליכער דעקרט: (יט) (הפריים). וואס איז יושבים בעיר חומה בארבעה עשרו די באוועזער פון גיט פערטעט שטעט זאלען זיך פרייען דעם פערצטען טאג וואס פון חומה בחמשה עשר געווען אונ באוועזער פון פערטעט שטעט דעם פונדעטעטן טאג מימות יהושע בן נון בך זיין וקדמו בצויתנו דאס ארומצומינג האבען די חכמים געשטימט צו רעכענען פון יהושע בן נח'ס צייט אן: (ומשלוח). ווען דער מלך ווארט גיט א פערטעט ווען מען שיקט פארן דרייבן (והכתוב פירד). והיא המגילה הזאת שפתי

חוק מלך המלך: (יט) הפרים. שאינס יושבים צפרי חומה בארבעט עשר ומוקפין חומה צפרי נאשון וסיק ר' זל לרין שיהיה מומות יושע בן נון כך דרשו ולמדו רבותינו: ושניה שם דבר כמו משמר משמר לפיכך השייך נקוד' רפי: (כ) וכתב מרדכי. היא המגילה הזאת כמות

סח"ל

סח"ל ווי שישן ונהיב זה צריך שהיה נאשון דאס ארומצומינג האבען די חכמים געשטימט צו רעכענען פון יהושע בן נח'ס צייט אן: (ומשלוח). ווען דער מלך ווארט גיט א פערטעט ווען מען שיקט פארן דרייבן (והכתוב פירד). והיא המגילה הזאת שפתי

שפתי חכמים

מדקאמר פרוים ב"ד ש"מ מוקפין אינס ב"ד ומדלא רמו לך כחוב ליחמא חוב ואשכחן שון שטא צפרי מסכא שאלות היום שייך למוקפים וזכו שאלר כשון וכדי שלא ש"מ

המלאכה אשר למען והלא כל העו"ס כולם הם לעלך לכ"פ אותם שם ממונים לשאת לרבי המלך כלומר אשר למען שכל המלאכה לא על פניו המלאכה: ר סיכא פירוש

האבען זיך געזאמעלט צוא שפרייט דעם זרייגעטעטע אונ פערצטעטן טאג אונ הענן געוועט דער פונדעטעטן וועט אונ דער פאר האבען זיי דעם טאג געמאכט פאר א יום טוב פון פרייט: (יט) זי בן דערפאר נור דא יודען וואס וואנען אין אפגעט שטעט מאכען דעם פערצטעטן טאג פאר א פייער טאג פון פרייט אונ וואהל געבן יסורים אין וועלכען זיי שיקען געשענעט אין פרייט דעם צווייטען: (כ) וכתוב פירד האט דא אלע זאכען וואס האט פאסירט אנגעשריבן ניש"ח אונ האט געשיקט פרייט צו אלע יודען וואס האבן זיך געווען אין די לענדער פון אחשורוש צוא דא ווייטע אונ געהענט: (כא) גלים צו געמן אויף זיך אז מען נאל דעם פערצטעטעטן טאג אונ דעם פונדעטעטן טאג פון אדר

אונ הקים צעהן זין האט מען אויפגעהאנגן: (טו) וכתוב דרום האבען זיך די יודען פון שישן פערצטעטעט דעם 14 אדר אונ האבען געהרג'ט נאך דריי הונדערט מאן יבניה אבער זייער פארמעגען האבן זיי גיט גערירט: (טז) ויאר אבער די יודען פון די איבעריגע לענדער פון דעם קעניג האבען זיך פערצוממילט צו פערטהיידיגען זייער לעבען אונ צוא שאפען זיך ריהע פון זייערע פיינד, וועלכע זיי האבן געהרג'ט סינף אונ זייערע טוינד וכו' אונ זייער פארמעגען האבען זיי גיט גערירט: (יז) גלים נור אין דעם דרייצטעטעטן טאג אדר ונח אונ געוועט האבען זיי דעם פערצטעטעטן אדר וועט אונ דעם טאג האבן זיי געמאכט א פייער טאג פון פרייט: (יח) וכתוב דאס אבער די יודען פון שישן

הַקְּרוֹבִים וְהַדְּחוּקִים: כִּי לָכֵן עָלֵיהֶם לִהְיוֹת עִשִּׂים אֶת יוֹם אַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ אֲדָר וְאֵת יוֹם-חֲמִשָּׁה עָשָׂר בּוֹ בְּכָל-שָׁנָה וּשְׁנָה: כִּי בַיָּמִים אֲשֶׁר-נָחַז בָּהֶם הַיְּהוּדִים מֵאִיבֵיהֶם וְהַחֹדֶשׁ אֲשֶׁר נִהְפָּךְ לָהֶם מִיגוֹן לְשִׂמְחָה וּמֵאֵבֶל לַיּוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יָמֵי מִשְׁתָּה וּשְׂמִיחָה וּמִסַּלַּח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ וּמִתְנוּת לְאֶבְיָנִים: כִּי וּקְבֵל הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר-הִחֲלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר-כָּתַב מֶרְדֳּכָי אֲלֵיהֶם: כִּי כִי הָמָן בְּן-חֲמֵדָא הָאֲנִי צִוֶּר כָּל-הַיְּהוּדִים חֹשֵׁב עַל-הַיְּהוּדִים לְאַבְדֵם וְהַפִּיל פֶּהר הוּא הַגּוֹרֵל לָהֶם וּלְאַבְדֵם: כִּי וּבִבְאֵה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עַם-הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה אֲשֶׁר-חֹשֵׁב עַל-הַיְּהוּדִים עַל-רָאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת-בָּנָיו עַל-הָעֵץ: כִּי עַל-כֵּן קָרָא לַיָּמִים הָאֵלֶּה פִּזְרִים עַל-שֵׁם הַפֶּהר עַל-כֵּן עַל-כֵּל-דְּבָרֵי הָאֲנֵרֶת

רשי

בית יהודא

מִיר לִיעֲנָעֵן: (כד) (כִּי הָמָן בְּן הַמֶּלֶךְ אֵל וְחֹשֵׁב לְהוֹמֵם וּלְאַבְדֵם עַל הָאֵם זִי גִעוּרֵאֵלְט פֶּאָרְטִימֶלְעֵן אֹנֶן פֶּאָרְטִימֶלְיֵן: (כה) (וּבְבֹאֵה). וְאֶסְתֵּר אֵל הַמֶּלֶךְ לְהִתְחַנֵּן לֹא אֶסְתֵּר אִיז גִּעֻקִּמֶעֶן בַּעֲטָעֵן דָּעם מֶלֶךְ: (אמר עם הַסֵּפֶר). וְאָמַר הַמֶּלֶךְ בְּפִיּוֹ הָאֵם דָּעַר מֶלֶךְ גִּעוּאָגֶס וְנִצָּה לְכַתּוּב סְפָרִים אֹנֶן הָאֵם גִּעֻהִיטֵן שְׂרִייבֶעֶן בְּרִיעֵף וְשִׁתְּשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה עַל רָאשׁוֹ אֹז הָמָן'ס שְׁלֶעֱכָטֶע מִחֲשַׁבָּה זָאָל אוֹיֵף אִים אֲלֵיין אוֹיִסְטֶפֶרִט וְיִעֲרֵן: (כו) (עַל כֵּן עַל כֵּל דְּבָרֵי הָאֲנֵרֶת הַזֹּאת). בַּעֲשֻׁטִּמֶט גִּעוּרֵאֵרֶעֶן וּלְפָךְ נִכְמָכָה לְדַעַת גִּעֻשְׂרִיבֶעֶן גִּעוּרֵאֵרֶעֶן דָּאָס דִּי קוֹמֶעֶנְדִינֶע דורות וְאֶלְעֵן וְיִסְעֵן: (ומה ראו). וְעוֹשִׂי הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה שֶׁעָשְׂאוּ דִּי אֵינִיגֶאָרְנֶעֶרס פֶּהר דָּעם פִּזְרִים פִּייעֶרונֶג וְוֹאָס הָאָבֶעֶן וְוֹאָס אֵינִיגֶאָרְנֶעֶרס: (ומה הגיע אליהם). וְמָה רָאָה וְשִׁתְּשׁוּב בְּכָל הַקּוֹדֶשׁ וְיִי מִירוֹשׁ ע"ט

יַעֲדֵן יָאָהָר מֵאָכֵן אַ יוֹם טוֹב: (כז) בַּיָּמִים אֲזַי וְיִי אֵין דִּי טַעַג הָאָבֶעֶן דִּי יוֹדֵן רִוְהַע בַּעֲקוֹמֶעֶן פֶּהר זִיעֶרַע פִּינִיד וְהַחֲזֵשׁ אֹנֶן דָּר מֵאֵנֶס אִיז זִי פֶּעֶרְקֶטְרס גִּעוּרֵאֵרֶעֶן פֶּהר קוֹמֶעֶר צוֹם פִּרִיד אֹנֶן פֶּהר טוֹרֶעֶר צוֹא אַ פִּייעֶר טָאָג יִעֲשׂוֹת זָאָל מֶעֶן דִּיא טַעַג בַּעֲשֻׁטִּמֶעֶן צוֹ מֵאָכֶעֶן מֵאָהֶלְצִיטֶעֶן אֹנֶן זִיף פִּרִיעֵן אֹנֶן מֶעֶן זָאָל שֶׁקֶעֶן גִּעֻעֶקֶעֶן אֵיין פִּרִינִיד צוֹם צוֹוִיטֶעֶן אֹנֶן מֶעֶן זָאָל טִיילֶעֶן אֵרִימֶע לִיט צָדָקָה: (כח) זָאָל דִּי יוֹדֶעֶן הָאָבֶעֶן אוֹיֵף זִיף גִּעוּמֶעֶן צוֹ מֵאָכֶעֶן אֲלֶע יָאָהָר פִּזְרִים וְיִי הָאָבֶעֶן עֵס גִּעֻמֶּאָכְט דָּעַר עֲרֶשֶׁטֶען יָאָהָר וְאֲלֵיין וְהָאָ אֹנֶן וְיִי מֶרְדֳּכָי הָאֵם זִי לִיעֲטָט גִּעֻהִיטֵן: (כד) כִּי דָעֵן הָמָן דָּעַר יוֹדֶעֶן פִּינִיד הָאֵם בַּעֲשֻׁלֶאָסֶן אֲלֶע יוֹדֶעֶן אֹמְצוֹבִירִינֶעֶן וְהָיִי אֹנֶן הָאֵם

הזאת ומהראו על-ככה ומה הגיע אליהם: כי קימו וקבלו קרי-
היהודים עליהם ועל-זרעם ועל כל-הגוים עליהם ולא יעבור
להיות עשים את-שני הימים האלה בכתבם וכומעם בכל-שנה
ושנה: כי והימים האלה נזכרים ונעשים בכל-דור ודור משפחה
ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו
מתוך היהודים וזכרם לא-יסוף מזרעם: כי יס ויתכתב אסתר
המלכה בת-אביחיל ומרדכי היהודי את-כל-תקפה לקים את-אגרת
הפרים הזאת השנית: וישלח ספרים אל-כל-היהודים אל-

רשי' ס' רבתי

בית יהורא

קומט אחשורוש צו נוצען מיט די היינציע
פליים פון בית המקדש ומה הגיע אליהם
שכא שטן ורקד ביעיהם ונהג את ושתיו
אין אנפונש זיי האפען גיהאט דאס דער
שטן הט זיי צוקריגט אין גיברענגט ושתית
טויט ומה ראה הקו שנתקנא בקרדיו אין
פרוים הקו הט זיך מקנא גענוינאין פרדיו
ומה הגיע אליו שפלו אותו ואת בניו
אין הקיס סוף דאס ער מיט זיינע קינד
זענען גיהאנגן געווארן ומה ראה מרדכי
שלא יכרע ולא ישפחהו אין פארנואס
מרדכי האט זיך גיט געוואלט ביקען צוא
הקנין ומה ראתה אסתר שזימנה להקנו
אין פארנואס אסתר האט הקנין פארבעטן
אויף דער קעניג: (כז) (הנלוים עליהם).
וגרים געתיידים להנניחו די וואס וועלן
זיך מגייר זיין: (בכתבם) ושתהא מגילה
כתובה כתב אשוריתו די מגילה זאל געשריבן
זיין מיט דער שריפט פון ספר תורה:
די מגילה: (ונעשים) ומשתה ושמחה ויום
אין שענקען ארימע זייט: (כט) ואת כל
חכמים

שאל סמן ורקד ביניהם וסרג את ושתיו מה
ראה סמן שנתקנא במרדכי ומה הגיע אליו
שתלו אותו ואת בניו מה ראה מרדכי שלא
יכרע ולא ישפחהו ומה ראתה אסתר שזימנה
להקנו: (כז) הגדים עליהם גרים העתידיים
לשתנייר: בכתבם. שחטא המגילה כתובה כתב
אשורית: (כח) מזכרים. בקריאת המגילה:
ונעשים. משתה ושמחה ויום טוב לתת מנות
ומשתות: משפחה ומשפחה. מתאספין יחד ואוכלים
ושותי יחד וכך קבלו עליהם שמי הפורים
לא יעברו: וזכרם. קריאת מגילה: דא יסוף.
אגוס של ש יתוס דמתרגס עד תוס עד
דסך וא"ל לומר להיות מגורם (בראשית יט
סו) פן תספה ומגורם (שמואל א כו) עתה
אספה יום אחד שאל כן היה לו לכתוב לא
יספה מזרעם: (כט) את כל חק. תוקפו של
תוס של אחריו ושל סמן ושל מרדכי ושל
אסתר השנית. לשם השמים חזרו ושלחו ספרים
שעשו
(כח) (וגזרים) ובקריאת המגילה מיטין לייצען
טוב לתת מנות ומשתות עשין אין קריגן
שפתי

תני שם שכתב בשם קאי גיכ אחושין חומה דריוני
שיסיו מוקפין חומה מימות אחרים בשם ל"פ וסוק
זכ לריי שיסיו מימות יסופ כן זון: ש וקסא כרי תרגומו
לא ישתילי וטעות הוא כדשי וס"ג לא יסוף תרגום פד

תוס פד דסך ודכרי רשי' היא שפחה לא יסוף לא יתוס:
ת דקסא ליה את תוקפ מכפי ליה מאי כל תוקפ חלל
תוקפו של כולס:
חמלת מגילת אסתר:

פירוש צ"ט

יפח אג וואס פר צוואונדערליכע פערטונג
זיין האפען געהאט צום סוף: (כז) קימי
האפען די יודען פערשלאסען צו געפן אויף
זיך, אויף ווייזע קינדער אג אויף אלע
וואס וועלען זיך מגייר זיין פר אנגעזעטן
אז זי צוויי טעג, ווי עס שטייט געשריבן
אין דער נעלכער צייט, פון יאהר צו יאהר
זאל מען מאכען פורים: (כח) ומימים האלה
אג ד' טעג ומזון פורים ווערן נאך געדעקט
אג געמאכט אין יעדען דור משפחה אונטער
יעדער פאלק וואו זי יודען זענען, אין

יעדער לאנד אין יעדער שטאט וימי אג
די טעג פון פורים וועלן גיט ב"ס ווערן
ביי אידן וזכרם אג וזייער אנדענקן וועט
גיט פארקעסן ווערען פון ווייזע קינדער
קינדער: (כט) ובקמיו דען זיין אגניען
אסתר, די טאכטער פון אביחיל אג דער
יודען מרדכי האפען אלע ווייזע קינדער
אגענוועדעט אז די יודען זאלען האלפען
דעם יום טוב פון פורים וועלן זי האבן
נאך אגאהל פארשיקען: (ל) וישלח את
מרדכי האט געשיקט קריף צו אלע יודען

שבע ועשרים ומאה מדינה מלכות אחשורוש דברי שלום ואמת.
 יא כיום אתימי הפרים האלה בזמניהם כאשר קום עליהם
 מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על-נפשם ועל-
 זרעם דברי הצומות וזעקתם: יב ומאמר אסתר קום דברי
 הפרים האלה ונכתב בספר: סי א וישם המלך אחשורוש | אחשורוש
 קרי מס על-הארץ ואיי הים: ב וכל-מעשה תקפו ונבחרתו ופרשת
 גדרת מרדכי אשר גדרו המלך הלא-הם כתובים על-ספר
 דברי הימים למלכי מדי ופרס: ג כי | מרדכי היהודי משנה
 למלך אחשורוש וגדול היהודים ורצוי לרב אחיו דרש טוב
 לעמו ודבר שלום לכל-ירעו: ח ז ק

מכוס פסוקי מגלת אסתר מאה וששים ושבעה וסימן על כן קראו לימים האלה פורים:
 וסדרו חמשה וסימן גב המזבח ופקיו עשרה וסימן בא גר וחליו ותען אסתר ומאמר:

נשלם מגלת אסתר בעזרת האל יתברך

רש"י

בית יהודא

הואקף. והואקפו של נס של אחשורוש ושל
 המן ושל מרדכי ושל אסתר וס שטארקע
 נס פון אחשורוש מיט המן אין פרדכי
 ואסתר: (השנית). ולשנה השניה חזרו ושלחו
 ספרים שיעשו פורים דאס צווייטע יאר
 האבען זיי ווידער געשיקט בריוו מען זאל
 מאכין פורים: (לב) (ומאמר אסתר קים).
 ואסתר בקשה מאת חכמי הדור לקבוע
 ולכתוב ספר זה עם שאר הכתובים אסתר
 פארזייגן די מגילה מיט די רעשט יידישע
 דער פסוק עס זאל פארשריבן ווערן אין פאלקס ספר:

י (ג) (קרב אחיו). וזאל לכל אחיו אין גיט
 סתנדרין דאס בעדייט אז טייל פון די סתנדרין הבין זיך פון אים אפגישיד
 וקטי שנישעה קרוב למלכות ויהי בל סתנדרין ווייל ער איז גיווארן דערנענטערט
 צום קינער האט ער זיין צייט געהאט צו לערנין: (לד) (ומוסב) דאס מיינט מען
 גיט בלויז מרדכי קינדר, נור וקבל ורע עמו) צו אלע יודין הט סתנדרין גיטאן סיל גיטעס:
 פירוש ע"ט

סון די 127 אחשורוש'ס פראווינצן דכי
 ווערסער פון פרידען אונ ווארהייט:
 (ו) למיט אז מען זאל האלפען פורים אין
 דער וועלכער צייט וויא מרדכי אונ דיא
 קעניגלעך אסתר האבען זיי שוין איינגמאהל
 געווארען וכאשר אונ אזוי ווי זיי האבען
 שוין זיך גענומען דיא טעג פון פאסטען
 אונ געבעט: (לב) (ומאמר דורך אסתר'ס
 קעניגליכען ווארט איז פורים געשטעטיגט
 געווארען ונכתב אונ דיא מגילה (ומגלת אסתר)
 איז אריין גענומן געווארן אין די כה"ק:
 י (וא) וישם דער קעניג אחשורוש הט אויף
 דיא גאנצע שטעטע לאנד אונ
 די אינזלן ארויף געלייגט צינגען: (ב) ובי
 אונ די איבעריגע מאכט אחשורוש'ס אונ